

OFFICERSTIDNINGEN

MEDLEMSTIDNING FÖR
OFFICERSFÖRBUNDET
NR 6 | 2016

**Flygvapenövning testade
återuppstånden flygbas**

SIDAN 16

**Pilotbrist hotar
flygvapnet**

SIDAN 22

ANALYS

**Ökat kärnvapenhot
mot Sverige**

SIDAN 24

FÖRBUNDSNYTT:

**Allt om kampen
om avtalen**

SIDAN 28

Officersförbundets yrkanden:

I årets Rals

SIDAN 26

I avtalsförhandlingarna

SIDAN 29

INSATSARBETSTID:

Nära avhopp i Göteborg

SIDAN 12

**Chefen Ing 2
anmäld av anställd**

SIDAN 7

REVISION BATLSKIN HEAD PROTECTION SYSTEM

BATTLE PROVEN. LIGHTWEIGHT. MISSION ADAPTABLE.

Revision develops head protective systems that see you better protected, better equipped, better able to perform.

These are lighter weight helmets; with the unique Modular Suspension System they have been proven more comfortable for longer periods of time.

Armor up with the fully integrated Batlskin Visor and Ballistic Mandible Guard in high threat situations for full face, scalable coverage.

Or you can scale down when you need only helmet and eye protection. The battle-tested, ballistic Sawfly Military Spectacles or rugged Wolfspider Goggles provide fog-free, optically flawless, durable coverage.

With Revision, you get the tough, high-performance head system you need for the expected - or the unexpected - of your missions.

REVISION®

Meet us at SKYDD
October 25-27, 2016
Booth #A18:51

SKYDD !
Security / Fire & Rescue Expo
www.skydd.net #skydd2016

En delseger i striden mot försämrade villkor

Ibland är det extra upplyftande att vara ordförande i Officersförbundet. Just nu har varit en sådan period.

På det övergripande planet har läget varit svårt en längre tid. Försvarsmakten – samt även Arbetsgivarverket på central nivå – har haft som enda punkt på sin agenda att försämrade medarbetarnas villkor och minska ersättningsarna. Det ökande missbruket av insatsarbetstid och de nu tillbakatagna uppsägningarna på två kollektivavtal torde i nuläget vara allmän kunskap. Vi som fackförbund har varit tvungna att mobilisera all kraft och alla medlemmar för att försöka stoppa trenden.

Många reaktioner

Då är det väldigt upplyftande att se alla de reaktioner ni medlemmar har kommit med. På Facebook, Twitter och via telefoner. Fredagen när Försvarsmakten sa upp ÖVA- och rörlighetssavtalet är den dag under mina femton år som ordförande som flest medlemmar hört av sig direkt till mig. I korridorerna ute på våra förband har även våra lokala företrädare fått några kritiska frågor, men sedermera också mycket stöd.

Den militära personalen, som normalt knutit näven i fickan och löst uppgiften trots elak bismak i munnen, har nu ställt sig upp och både offentligen och internt sagt sin mening. Det är glädjande och det verkar ha fått effekt. Försvarsmakten drog tillbaka sin uppsägning av två av våra viktiga kollektivavtal och synes ha tagit intryck av alla reaktioner från er och oss som förbund. Slutligen tog myndigheten

tillbaka uppsägningen, efter att förbundet lyft in frågan i den pågående statliga avtalsrörelsen.

Fast jag kan inte säga att kampen är över. Däremot har vi undvikit att förlora den första striden. Nu gäller det att vi inte ger tappt. Läser man Annika Nordgren-Christensens utredning går det att ana förtäckt, eller direkt, kritik mot flera av Försvarsmaktens slutsatser, inte minst myndighetens slutsats att de lägsta lönerna på svensk arbetsmarknad räcker för att locka och motivera en svensk soldat.

Sedan har jag allvarliga farhågor rörande hur plikten och eventuella incitament ska finansieras, en uppenbar konkurrenssituation riskeras mellan anställda och värnpliktiga. Att ta ansvar för tagna beslut och skjuta till behövda pengar är ingen svensk politisk paradgren.

The end of the beginning

Det finns många krafter utanför grindarna som har sett problemet, men nu gäller det att få dem att agera. Där är vi inte hemma än, men vi har visat att det är möjligt att påverka läget.

Upplyft av engagemanget hos er medlemmar tillåter jag mig att grandios avsluta med lite Churchill: *"This is not the end. It is not even the beginning of the end, but it is, perhaps, the end of the beginning."*

Nåja, den som lever får se. Oavsett hur framtiden blir: Tack för ert engagemang i denna rond av matchen! Vi lär få gå ett antal ronder till.

Foto: Cecilia Larsson

STOCKHOLM, 1 OKTOBER 2016
LARS FRESKER, FÖRBUNDSORDFÖRANDE

> KANSLIET

Förbundsdirektör

Peter Löfvendahl
Arbete: 08-440 83 56
Mobil: 070-580 51 07
peter.lofvendahl@officersforbundet.se

Kamrer Susanne Skäfte

Ombudsmän

Patrik Larsson, Conny Jansson
Mikael Boox, Mikael Kenttälä
Pelle Avelin, Fredrik Norén

Medlems- och försäkringservice

Susanne Bredberg
Carina Viklund

Förhandlingschef

Susanne Nyberg

Informations-, webb- och pressansvarig

Daniel Skoglund

Redaktör/kommunikatör

Josefine Owetz

Officersförbundets förtroendevalda revisorer

Jonas Holmgren
Bengt Lundberg

Adress

Officersförbundet
Box 5338, 102 47 Stockholm

Telefon

08-440 83 30

Fax

08-440 83 40

E-post

kansliet@officersforbundet.se

LEDARE

3 En delseger i striden mot försämrade villkor

NYHETER

- 5 Smärtgränsen är nådd och K3 blöder
- 6 Officersbrist kan tvinga officerare på FMV att bli civila
- 7 Chefen Ing 2 anmäld av Swedecanställd
- 8 Plikten föreslås komplettera frivillighet
- 9 Operativ reserv först på Gotland
- 10 Stärkt skydd i ny sekretesslag

REPORTAGE

12 Insatsarbetstid riskerar att ge avhopp

FÖRBANDSBESÖK

14 Flygvapenövning 16

ANALYS

24 Kärnvapen – en faktor att ta med i beräkningen

FÖRBUNDSNYTT

- 26 Förbundet vill se höjda lögstälöner i årets Rals
- 27 Ansvarslöst att inte kraftigt öka försvarsbudgeten
- 28 Nystart i förhandlingarna
- 29 Officersförbundets yrkanden i avtalsförhandlingarna
- 30 Bakgrund till pågående förhandlingar med FM

INSÄNDARE

- 32 Tankar kring insatsavtalet och dess tillämpning
- 34 Grattis – Du är en av de som överlevde

> ”Det är min första flygvapenövning. Den stora skillnaden i den här övningen jämfört med andra är att den här är mycket mer dynamisk. Vi sitter i beredskap och vet inte vad vi kommer att möta därute”

Johan, flygförare, 211 stridsflygdivisionen, F21.

> **PRESIDIUM**

FÖRBUNDSORDFÖRANDE:

Lars Fresker. Tel: 08-440 83 47,
Mobil: 0706-28 25 81
lars.fresker@officersforbundet.se

1. VICE FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Karl-Johan Boberg.
Mobil 076-104 86 30
karl-johan.boberg@officersforbundet.se

2. VICE FÖRBUNDSORDFÖRANDE

Maria von Below. Tel: 0920-234 000
maria.vonbelow@officersforbundet.se

> **FRÅGOR**

Frågor kring medlemskap, medlemsuppgifter och försäkringar

Susanne Bredberg
Carina Viklund
08-440 83 30.
Telefontängt onsdagar och fredagar

Frågor kring löne- och anställningsvillkor, rättshjälp, facklig utbildning mm

Ombudsmän Medlemsstöd: 08-440 83 30

Frågor kring information, press och hemsida

Daniel Skoglund 08-440 83 49, 076-525 40 85

> **REDAKTION**

OMSLAGSBILD

Foto: Larz Karlsson

**ANSVARIG UTGIVARE/
CHEFREDAKTÖR**

Daniel Skoglund 076-525 40 85
daniel.skoglund@officersforbundet.se

REDAKTÖR

Josefine Owetz 070-654 45 00
josefine.owetz@officersforbundet.se

REPORTER

Linda Sundgren 070-820 39 88
linda.sundgren@officersforbundet.se

ADRESS

Förbundskansli/tidningsredaktion
Box 5338, 102 47 Stockholm
Besöksadress: Sturegatan 15

TELEFON OCH FAX

Växel 08-440 83 30
Fax 08-440 83 40

ANNONSER

Irmér Media AB, 08-742 10 08
info@irmérmedia.com

Annons bokus senast 1 vecka före redaktionellt manusstopp.

LAYOUT

Produktionsdesign AB
www.produktionsdesign.se
info@produktionsdesign.se

TRYCK

Ljungbergs tryckeri,
Klippan

MANUSSTOPP

Officerstidningen
Nr 7, 25 oktober
Nr 8, 29 november

INSÄNDARE

Insändare som överskrider 3500 tecken inklusive blanksteg tas ej emot.

Eftertryck utan skriftligt tillstånd från redaktionen förbjudes.

Insändare skickas till:
info@officersforbundet.se

Foto: Niklas Ehlén - FM

Förbandet K3 i Karlsborg ska minska antalet anställda samtidigt som uppdragen staplas på förbandet.

”Smärtgränsen är nådd och K3 blöder”

Efter flera resurskrävande insatser och en ny organisation med minskade personalramar är situationen på K3 kritisk.

– Får vi inte balans mellan resurser och uppgifter hotar en systemkollaps, framför allt avseende personalförsörjningen, säger regementschef Dag Lidén.

Akut läge sedan 2012

Som ensamma i Sverige om förmågor inom bland annat underrättelse har K3 varit ett av de mest insatta förbanden i landet senaste decenniet och deltagit i flera missioner i Afghanistan och Mali. Effekten på hemmaplan har blivit ständig underbemanning och materielbrist.

– De som är kvar hemma ska göra sitt arbete plus tre fyra tillika uppgifter och 40-timmarsveckor räcker inte på långa vägar. Att det ska bli skönt att få åka på insats och vila upp sig och slippa galenskaperna på hemmaplan har blivit ett allmänt begrepp på K3, säger Mats Jansson, ordförande i OF Wanäs K3.

Enligt Mats Jansson började pro-

blemen bli mer akuta sommaren 2012 efter FS 22, en Afghanistanmission där han själv deltog. Han uppskattar att cirka hälften av de runt 200 som var iväg slutade redan innan jul det året. När sommaren kom hade ytterligare ett antal lämnat.

– Det är kvalificerad personal vi talar om och de har inte några problem att hitta arbeten i det civila som dessutom är betydligt mer välbetalda, säger Mats Jansson.

Sedan ett och ett halvt år tillbaka har insatserna till Afghanistan avlösts av Mali. Till sommaren skulle K3:s bidrag till Mali vara slut, men fortfarande finns personal på plats i landet eftersom kompetensen är efterfrågad. Framför allt gäller det personal inom TUAV-systemet, alltså de som hanterar de förarlösa flygplan som används vid spaning.

– Vi gick med på att stanna ytterligare ett halvår, men till årsskiftet är det stopp. Då ska personalen hem och återhämta sig, säger regementschef Dag Lidén.

Karlsborgs TUAV-förband ska avlösas av personal från flygvapnet som utbildats i systemet. Efter två rotationer är avsikten att förare från K3 åter ska vara på plats med TUAV-förband i Mali.

– Vi får se om de lyckas tända om när det är dags. Man kan ha en plan men mycket kan hända, både i arbetet och privat, som gör att man behöver tänka om. Just nu pågår rekrytering och utbildning enligt plan, säger Dag Lidén.

Kraftigt personalunderskott

Utöver den ansträngda situationen på grund av hög insatsfrekvens, drog förbandet en nitlott i Försvarmaktens nya organisation som trädde i kraft vid årsskiftet. K3 pekades ut som ett flertalighetsförband och blev ålagt att minska antalet officerare med en fjärdedel till slutet av 2018.

– Men det var mer eller mindre feltänkt från början, säger Dag Lidén. På pappret såg det kanske ut som flertalighet men då hade man

inte räknat med alla tjänstledigheter, pensionsavgångar och rörligheten bland personalen vid införandeperiodens slut.

Enligt regementschefen har man redan nu minskat antalet officerare med 25 procenten plus ytterligare 5 procent, vilket innebär att förbandet går mot ett kraftigt personalunderskott i slutet av införandeperioden. Samtidigt råder svårigheter att få anställa de officerare som behövs, något som även får konsekvenser i återväxten av soldater.

– Nu senaste beställde vi 140 soldater, fast det egentliga behovet ligger på 240. Men vi har inte tillräckligt med officerare för att utbilda fler.

Men trots den besvärliga situationen finns ändå ljusglimtar, menar Mats Jansson. Främst beroende på den goda relationen med regementsledningen.

– Vi drar åt samma håll och har ett mycket gott samarbete. Men smärtgränsen är nådd och K3 blöder, säger han.

LINDA SUNDGREN

Materielinköp betonas i försvarsbudgeten

Ökningen av försvarsbudgeten är 2,3 procent jämfört med 2016 års budget, enligt regeringens budgetproposition.

Regeringen ändrar även på försvarsanslagens utformning så att förbandsanslaget (1:1) även finansierar vidmakthållande av anskaffad materiel. Tidigare låg det under ett eget anslag. Verksamhetsdelen av förbandsanslaget 1:1 ligger kvar på ungefär samma nivå som 2016.

Anslaget för forskning och utveckling föreslås sjunka något. Den reella ökningen syns på anslaget för anskaffning av materiel och anläggningar som ökas med 1,8 miljarder. Lönekostnaderna för staten som helhet antas öka med 3,0 procent under 2017. Sveriges BNP antas öka med 2,3 procent under 2017.

DANIEL SKOGLUND

Överblivna Archer stannar i Sverige

I höständringsbudgeten överför Regeringen 450 miljoner till Försvarsmakten i syfte att köpa in 12 av de 24 överblivna Archer-haubitsarna.

De kommer att placeras i förbandsreserven. De kvarvarande tolv överförs på anslagskredit till Försvarets materielverk i väntan på att någon ska vilja köpa dem innan 2020. Om ingen försäljning skett då, avser regeringen låta de som då är i regering lösa problemet. Av de 450 miljonerna hämtas 99 miljoner från oanvända pengar på årets anslag för internationella insatser.

DANIEL SKOGLUND

Officersbrist kan tvinga officerare på FMV att bli civila

Officerare hos Försvarets materielverk ska framöver endast få tjänstgöra på befattningar som kräver officerskompetens. Militärer som i dag har civila befattningar i myndigheten är oroliga, men enligt FMV:s personaldirektör, Eva Nelsson, är oron obefogad.

Kompetensförsörjningen av officerare till Försvarets materielverk (FMV) förändrades nyligen. Tidigare kunde officerare söka alla lediga tjänster på FMV och efter hemställan och beslut från

Försvarsmakten anställas hos FMV och ändå behålla sin grundbefattning i Försvarsmakten. I det nya systemet är fortfarande alla tjänster sökbara för officerare, men det är endast på utpekade YAM-befattningar (yrkesofficerare i annan myndighet) som personen i fråga även har rätt att behålla sin officerstjänst. Övriga, civila befattningar kräver att individen säger upp sig från Försvarsmakten.

Idag arbetar cirka 250 officerare på FMV och av dem innehar ett 40-tal civila befattningar. Vad som ska hända med dem är ännu oklart, men en analys lämnades in till FMV:s HR-avdelning sista september.

– En del officerare kanske kan gå över till vakanta YAM-befattningar medan andra kan ta över tjänster från officerare som går i ålderspension, säger Eva Nelsson. Resultatet av analysen ska diskuteras och förankras med berörda enheter vid Försvarsmakten och därefter kommer FM och FMV fatta beslut om bemanning.

Officerare på FMV måste bli civila för att få bemanna vissa tjänster.

Men officerare på FMV är oroliga för vad förändringen kommer att leda till, både för enskilda individer och på ett övergripande plan. Henrik Rudolfsson är ordförande i officersföreningen OF FMV. Han är före detta officer och numera civilanställd hos FMV.

– Det här beslutet har samverkats i oenighet och genomförs över våra huvuden, säger han. Det kan bli hela havet stormar när de väl sätter igång.

Ingen tar ansvar för officerarna
Rudolfsson menar att det nya systemet medför inläsningseffekter och att officerare inte kommer att ha samma möjlighet till utveckling som tidigare. Han får medhåll av Johan Krusell, officer och vice ordförande i OF FMV.

– Risken finns att du blir fast på bemanningsuppdragen och att möjligheten till karriär, utveckling och löneökning minskar, säger Krusell.

Det nya bemanningsförfarande har tillkommit på initiativ av Försvarsmakten. Bakgrunden är, enligt FMV, en omfattande brist på officerskompetens och att kompetensen ska tas tillvara på bästa sätt.

– Många behöver officerare, skolor, FOI, FMV, departementet och så vidare, säger Ruth Larsson, HR-handläggare vid FMV. Officerare sitter på en unik kompetens och vi är väldigt rädda om dem vi har.

De officerare som efter personalförändringen inte längre har någon plats hos FMV ska återgå till Försvarsmakten. Vad som händer med dem där är högst osäkert, säger Henrik Rudolfsson.

– De hamnar i limbo, delat ansvar är inget ansvar. De har inte kvar någon rad på något förband och även om det finns ett skriande behov av officerare vet man inte var man hamnar. OF FMV anser att Försvarsmakten är de som ska personalplanera sin personal.

LINDA SUNDGREN

> NOTISER

NORGE HÖJER ANSLAGEN TILL FÖRSVARET

Enligt den treårsplan för försvarets utgifter som norska regeringen presenterade i somras bör försvarsbudgeten öka med 7,2 miljarder norska kronor från 2017 till 2020. Under de kommande 20 åren före-

slås en anslagshöjning på totalt 165 miljarder norska kronor. Det uppger Norges försvarsmakt på sin hemsida. De ökade anslagen ska bland annat användas till fyra nya ubåtar som ska ersätta dagens ubåtsflotta, förnyelse

av marina patrullflygplan samt modernisering av luftvärnssystemet.

Parlamentet väntas godkänna den nya försvarsplanen senare i höst för ett ikraftträdande första januari 2017. (LS)

EUROPAMINISTRAR FÖ

När Tjeckiens premiärminister, Bohuslav Sobotka, talade inför en församling diplomater i Prag i slutet av augusti, sa han att EU behöver en gemensam militär för att möta de ökande hoten från bland annat

Arbetsituationen på Ing 2 uppmärksammades i förra numret av Officerstidningen.

Chefen Ing 2 anmäld av Swedecanställd

En anställd på Swedec i Eksjö har anmält chefen vid Göta ingenjörregemente för brott mot Försvarsmaktens säkerhetsinstruktioner och arbetsmiljölagen. Ärendet utreds av Högkvarteret som under hösten ska lämna ett utlåtande.

Den 28 augusti lämnade Christian Schmidt, kapten vid Swedec, in en anmälan mot förbandschefen Ing 2, Patrik Ahlgren. Enligt anmälaren har förbandschefen brutit mot såväl Försvarsmaktens säkerhetsinstruktioner som arbetsmiljölagen. Dels genom att skicka personal på insats trots skador och otillräcklig utbildning. Dels på grund av brister i arbetsmiljön.

– Det här är mycket allvarligt och handlar ytterst om vår hälsa och säkerhet, men också om att man utsätter understött förband för risker och begränsningar, säger Christian Schmidt, tidigare chef för ammunitionsröjningspluton vid Ing 2.

Han och hans kollegor har upprepade gånger påtalat bristerna

utan gehör, säger han.

– Till slut gick jag direkt till Högkvarteret, men då blev jag hotad om uppsägning av Ing 2 för att vara illojal. Jag tog då juridisk hjälp som sedermera resulterade i en skriftlig ursäkt från chefen som hotat om uppsägning, men represalierna fortsatte.

Omplacerad på grund av "ålder"

Christian Schmidt berättar hur han i samband med en omorganisation meddelades att han skulle omplaceras med hänvisning till att det krävdes förnyring, men att han som övertog tjänsten var äldre än honom.

"Jag blev hotad om uppsägning"

– Jag valde då att söka mig till ett annat förband. Anledningen till att jag nu gjort en anmälan är att jag bedömer det som sista möjligheten att få till stånd en acceptabel arbetsmiljö för personalen som jag alljämt känner ett ansvar för.

Den aktuella anmälan mot Patrik Ahlgren hanteras av Högkvarteret under ledning av chefen för bandsproduktion, brigadgeneral Anders Callert.

– Andra veckan i oktober kommer vi att åka ner till Eksjö och intervjua personal, säger Callert. Att vi inte gör det tidigare beror på att de möjliga tider vi haft krockat med att de vi ska prata med genomför olika internationella tjänsteresor.

Enligt Anders Callert har han inte hört talas om de specifika problem som beskrivs i anmälan tidigare.

– Jag känner till att vissa förband med specialkompetenser åker mer frekvent på insats än andra och så kommer det nog att fortsätta vara. Men övriga uppgifter är nya för mig.

Överstar, ÖB och F-Pan

Det Callert, tillsammans med Ledningsstabens juridiska avdelning, har att ta ställning till är om de ska rekommendera ÖB att föra ärendet vidare till Försvarsmaktens personalansvarsnämnd (Fpan) eller inte. ÖB är den enda som har mandat att göra en sådan anmäla mot en överste.

– Fpan kan i sin tur komma fram till att det inte finns några skäl till erinran eller att det gör det. Påföljderna varierar, säger Anders Callert.

Sedan anmälan gjordes har Patrik Ahlgren fått en ny tjänst på Högkvarterets Ledningsstab. Det påverkar dock inte utredningen, säger Anders Callert.

– Anmälan är riktad mot en person under en viss tjänstgöringsperiod och att han byter befattning spelar ingen roll för utredningen. Men det är viktigt att understryka att bytet av tjänst inte har något med anmälan att göra. Det var planerat sedan lång tid tillbaka.

Officerstidningen har sökt Patrik Ahlgren för en kommentar, men enligt Ing 2:s informationschef vill regementschefen inte uttala sig eftersom han ännu inte tagit del av anmälan mot honom på officiell väg. Patrik Ahlgren lämnar sin tjänst i Eksjö första december då Mikael Ginér tar över hans befattning. Någon gång under hösten ska anmälan mot Ahlgren vara färdigbehandlad.

LINDA SUNDGREN

RED GEMENSAM MILITÄR

terrorism och ett allt aggressivare Ryssland. Efter terroristattacken i Bryssel tidigare i år sa även Italiens premiärminister, Matteo Renzi, att EU behöver satsa på ett gemensamt försvar. (LS)

FEM SKJUTFÄLTSBÅTAR TILL FÖRSVARSMAKTEN

I slutet av augusti levererade FMV fem skjutfältsbåtar till Försvarsmakten.

Båtarna är av en helt ny typ och specialanpassade för de arbetsuppgifter som finns på skjutfält över

vatten. De kommer att spridas ut, från norr till söder, och ska bland annat användas vid vakt och övervakning, hantering av sjömål och personaltransporter.

Båtarna är byggda i aluminium på

Weldmec Marine i södra Finland och har döpts till Missilen, Kulan, Raketten, Granaten och Projektillen. (LS)

Utredning: Regeringsformen nämner inte för-svarssamarbete

Grundlagen saknar bestämmelser som tar ställning till frågan om när Sveriges militär skulle kunna agera med andra länder, framkommer i en ny statlig utredning som presenterades 28 september.

Ska Försvarsmakten sättas in utomlands, förutom vid angrepp mot landet eller för att hindra kränkning, krävs riksdagsbeslut. I de två nämnda fallen har regeringen mandat. Om det finns ett avtal som ger Sverige en förpliktelse att sätta in styrkor utomlands, har regeringen mandatet, skrivs det bland annat i utredningen *Förutsättningar enligt regeringsformen för fördjupat för-svarssamarbete*.

DANIEL SKOGLUND

73 kadetter tog officersexamen

Det slutgiltiga antalet kadetter som gick ut det treåriga Officersprogrammet 2013–16 blev 73 stycken.

Det stod klart i början av oktober när de officerskadetter som inte klarade uppsatsexaminationen innan sommaren haft sommaren på sig att komplettera sina examensuppsatser. Det innebär att 89 procent av de som deltagit i uppsatskursen examinerats, vilket är en relativt hög procentandel jämfört med övriga högskoleväsendet. Försvarsmaktens behov av nya officerare är ungefär det dubbla: 150 per år.

DANIEL SKOGLUND

Plikten föreslås komplettera frivillighet

Plikten föreslås, som väntat, komplettera det anställda försvaret. Det föreslår den personalförsörjningsutredning som presenterades den 28 september.

Plikten ska vara i bruk från och med 2018, föreslår regeringens utredare Annika Nordgren-Christensen. Hon kallade det för en ”sportig tidsplan” på presskonferensen där utredningen presenterades.

Sammanlagt ska 4 000 rekryter utbildas årligen fram till 2020. Därefter ska en gradvis ökning ske för att 8 000 ska utbildas årligen från och med 2022.

– Det är inte tillräcklig rekryteringskraft i det helt frivilliga rekryteringssystemet som vi har idag. Det är svårt att rekrytera tidvis tjänstgörande och att få de kontinuerligt tjänstgörande att stanna så länge som vi hade önskat. Det är växande utmaningar framåt, vikande demografi och nästan ingen ungdomsarbetslöshet i de grupper som försvarsmakten med flera slåss om, säger Annika Nordgren-Christensen.

Men redan i närtid föreslås åtgärder.

– Vi tycker att man behöver se över ingångslönen för gruppbefäl, soldater och sjömän. Den är 18 000 kronor i månaden. Det är lågt jämfört med motsvarande kategorier, säger Annika Nordgren-Christensen.

Inom given budget

Försvarsmakten föreslås få tillgång till uppgifter rörande de som under mönstringen uppger sig vara intresserade av att göra rekryttjänstgöring. Något som inte är tillåtet idag.

Ingångslönerna för soldater och sjömän måste höjas, enligt utredningen.

Antalet kontinuerligt tjänstgörande soldater och sjömän föreslås vara oförändrat fram till år 2020, jämfört med nuvarande planering, medan antalet tidvis tjänstgörande ska minskas med 3 300. Utredningen menar att förslagen kan finansieras med hjälp av anslagssparande inom given budget.

I den efterföljande perioden 2021–2025 kommer kostnaderna att öka med cirka två miljarder kronor årligen, vilket måste finansieras av politiken, eller genom att minska antalet heltidstjänstgörande soldater och sjömän. Utredningen värderar dock inte alternativen, utan konstaterar att det är en politisk fråga kopplat till vilka krav på operativ effekt och användbarhet som politiken ställer, men under presskonferensen lyftes fram att det är ett blandsystem som är utgångspunkten.

– Vi har fortfarande ett anställt försvar. Det går inte att plikta in anställda soldater och sjömän, inte heller officerare. Därför måste vi

fortsätta jobba med incitament och attraktivitet, säger Annika Nordgren-Christensen.

Incitament för de som stannar

Utredningen föreslår även två olika modeller där den som jobbat som GSS/K fem eller sex år eller längre ska få delar av framtida studieskulder eller studiebidrag finansierade av Försvarsmakten. Dessa förslag menar utredningen är kostnadsneutrala, eller en besparing för Försvarsmakten, då de leder till minskade utbildningskostnader. Nio månaders grundutbildning kostar enligt utredningen i snitt 483 000 kronor.

Utredningens förslag baserar sig på de vilande könsneutrala plikt-lagar som redan finns idag. Utredningen föreslår ingen kvotering utifrån kön utan menar att det är principen ”bäst lämpad” som gäller. Villkoren mellan frivilla och pliktade rekryter ska vara lika, föreslår man.

DANIEL SKOGLUND

> NOTISER

UNDERMÅLIG RISKANALYS NÄR VÄRNPLIKTIG SKÖTS TILL DÖDS

I december förra året höll finska Sjökrigsskolan en stridsövning i Syndalen i södra Finland. I mörkret råkade en värnpliktig ta sin kamrat för ett mål och sköt honom med ett stormgevär försett med ljusförstärkare. Mannen

avled nästan omedelbart. I olycksutredningen beskrivs övningen som dåligt planerad och med bristande rutiner. Utredarna vill att Försvarsmakten utvecklar en metod för riskanalys i samband med skjutövningar.

Man vill också att övningsledare förses med stödmaterial och utbildning för ökad förmåga att beakta specifika omständigheter och truppens kompetens i riskanalysen. Även informationsutbytet inom Försvarsmakten behöver

förbättras, anser utredarna. De vill att Försvarsmakten identifierar sina mest riskfyllda verksamheter och därefter utvecklar ett system för att sprida kunskap om bästa, och eventuellt sämsta, praxis i samband med dessa. (LS)

Foto: Josef Björmetun – FM

Bevakning av flygfält och hamnar samt skjutövningar på Tofta skjutfält har varit i fokus för kompaniet.

Operativ reserv först på Gotland

Sedan mitten av september har Försvarsmakten permanent militär närvaro på Gotland. Wilska kompani från Skaraborgs regemente är det första förbandet att verka på ön.

Att Gotland återigen har ett fast förband är det nog få som har missat. Sedan 14 september finns ett kompani, bestående av 150 soldater från Skaraborgs regemente i Skövde, på plats där.

Detta efter att ÖB Micael Bydén beordrat Wilska kompani, som vid tillfället genomförde en beredskapskontroll på Gotland, att stanna kvar på ön, som en följd av det försämrade omvärldsläget. Det följ-

des sedan av ett regeringsbeslut om att få stridsgruppen på Gotland på plats ett halvår tidigare än planerat, nu från sommaren 2017.

Nu har det mekaniserade skyttekompaniet, tillika Försvarsmaktens operativa reserv, varit på plats ett par veckor och snart blir de avlösta av andra förband tills den ordinarie stridsgruppen är på plats. Under veckorna som gått har soldaterna genomfört ett antal olika uppgifter med syftet att öka kompaniets operativa förmåga på Gotland, berättar kompanichefen Fredrik Månsson.

– Operationen har fortlöpande enligt plan med väldigt få friktioner. I början var kompaniet utspritt över Gotland och vi bevakade samt

skyddade olika objekt, främst flygfält och hamnar. Under de senaste veckorna har vi ägnat oss åt skarp-skjutningar på Tofta skjutfält, säger Fredrik Månsson.

Hur har du som kompanichef upplevt dessa veckor?

– Det har varit bra att få testa förbandets förmåga och se att vi kan förhålla oss till det ramverk som den operativa reserven har, som tidsgränser bland annat. Vi har fått bra stöd från P4 som hjälpt oss med transport och övrig logistik. Det har inte bara varit en kompaniinsats, utan hela förbandet och andra delar av Försvarsmakten har stått bakom oss, säger Fredrik Månsson.

Hur är stämningen i truppen?

– Både motivation och stridsvärde hos kompaniet är mycket hög. Alla har känt att det har varit en meningsfull uppgift och att det finns en anledning till att vi omgrupperat till Gotland. Det har blivit ett stort medialt fokus och är man då det enda förbandet på plats så känns det extra meningsfullt och ansvarsfullt att vara här. Som operativ reserv ska vi snabbt kunna lösa både nationella samt internationella uppgifter och det har vi visat att vi kan. Vi är väl samövade och väl förberedda, säger han.

Wilska kompani blir i början av oktober avlösta av soldater och officerare från I 19 i Boden.

JOSEFINE OWETZ.

FÖRSVARSMAKTENS NYA GENDER-HANDBOK

I början av september publicerades Försvarsmaktens nya handbok – "Handbok gender". Handboken är en del i försvarets pågående arbete för ökad jämställdhet och ska bidra till att använda jämställdhetsperspektiv i

militära operationer. Satsningen ska göra Sverige till ett internationellt föredöme och förbättra Försvarsmaktens rekrytering och operativa effekt. "Det är precis lika viktigt som att ta hänsyn till väder och fiendens strids-

värde", säger insatschef Jan Thörnqvist till DN. (JO)

Misstänkt ryskt spionage i Norrland och på Gotland

Flera rapporter om misstänkt ryskt spionage och upp-sökande verksamhet riktat mot Försvarsmaktsanställda har uppmärksammats i media den senaste månaden.

Först var det Militärregion Nord som gick ut i SVT Norrbotten och berättade att man uppmanat personal att vara extra vaksamma mot misstänkt spionage. Även på Gotland ska soldater ha blivit utsatta för närmanden i samband med beredskapskontroller och flygvapenövningar, enligt uppgifter till SvD.

JOSEFINE OWETZ.

Statlig utredning: svenskt territorium centralt vid konflikt

Ännu en statlig utredning har utrett Sveriges relationer till internationella säkerhetspolitiska organisationer. FN, EU, OSSE, Nato samt bilaterala relationer har utretts.

Utredningen kommer bland annat fram till att säkerhetsläget i Europa har försämrats och att en konfrontationslinje mellan Ryssland och Nato finns i Östersjöområdet. Sverige uppfattas av omvärlden ha ett försvar med brister och endast kan lösa sitt försvar med stöd av andra, enligt utredningen. Rysslands agerande pekas tydligt ut som det som har försämrat säkerhetsläget i Europa. Vidare riskerar Sverige att beröras om Ryssland skulle angripa Baltikum, enligt utredningen. Svenskt territorium blir centralt för både Nato och Ryssland vid ett militärt ryskt angrepp mot Baltikum.

DANIEL SKOGLUND.

Foto: Shutterstock

Ett nytt lagförslag föreslår att personnummer på offentliganställda ska bli hemliga från och med nästa år.

Stärkt skydd i ny sekretesslag

Det ska bli svårare vända sig till en myndighet och få ut de anställdas personnummer. Det föreslår justitiedepartementet i ett nytt lagförslag.

Det har uppmärksammats att skyddet för enskilda är bristfälligt i vissa verksamheter inom det offentliga. Dessa brister föreslås nu bli åtgärdade. I våras skickade justitiedepartementet ut förslag på ändringar i offentlighets- och sekretesslagen.

I lagförslaget föreslås bland annat att personnummer på offentliganställda blir hemliga samt att skyddet för privata kontaktuppgifter och fotografiska bilder på intranät förstärks inom offentliga verksamheter.

Försvarsmakten är positiva

Det nya lagförslaget välkomnas av Försvarsmakten.

I myndighetens remissvar står bland annat: "Försvarsmakten har i flera år uppmärksammat att en förändring i enlighet med förslaget i promemorian är av största vikt för

att öka skyddet mot hot och annan otillbörlig påverkan som riktas mot Försvarsmaktens personal."

Enligt den nuvarande regleringen i Offentlighets- och sekretesslagen har det i princip krävts inträffade eller dokumenterade händelser för att bestämmelsen ska kunna tillämpas, fortsätter Försvarsmakten i remissvaret. "Detta är otillfredsställande mot bakgrund av att Försvarsmaktens personal genom sin tjänsteutövning kan ådra sig hot, trakasserier och till och med våld. Detta har varit särskilt påtagligt i Försvarsmaktens internationella insatser."

Vidare skriver Försvarsmakten att man därför delar bedömningen i promemorian och att "Det relativt låga offentlighetsintresset för personaladministrativa uppgifter måste stå tillbaka för det viktiga skyddsbehov som den föreslagna förändringen tillgodoser."

Journalistförbundet kritiserar lagförslaget

Att personnummer på offentliganställda från och med nästa år kan

bli hemliga är något som bland annat Journalistförbundet och aktiva journalister reagerat på. I ett inlägg på DN Debatt i våras skrev 15 grävande journalister att lagförslaget kan innebära att "många missförhållanden i framtiden inte kommer att kunna avslöjas" och att konsekvenserna för den granskande journalistiken i Sverige riskerar att bli allvarliga.

Journalisterna hänvisar bland annat till flera uppmärksammade avslöjanden i medierna de senaste åren och menar att tillgången till myndighetsanställdas personnummer i många fall är helt avgörande för journalistiska granskningar. "Dessa granskningar skulle bli betydligt svårare och i vissa fall helt omöjliga att genomföra om den föreslagna sekretessen gick igenom", fortsatte journalisterna i debattinlägget.

Lagändringarna i offentlighets- och sekretesslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2017.

JOSEFINE OWETZ.

> NOTISER

REKRYTERINGSMYNDIGHETEN VILL LÄGGA NER ANLÄGGNINGAR

Rekryteringsmyndigheten planerar att lägga ner rekryteringsanläggningarna i Göteborg och Kristianstad och i stället bygga en större

anläggning i Malmö, enligt uppgifter till DN. Det var i mitten av september som generaldirektören för myndigheten fattade beslut om att avveckla

två avdelningar och i stället öppna en större avdelning. I dag har Rekryteringsmyndigheten anläggningar i Stockholm, Kristianstad och

Göteborg. Ett slutgiltigt beslut om den nya organisationen kommer den 13 oktober. (JO)

Panasonic BUSINESS

Panasonic Toughbook och Toughpad

Utvecklade för att prestera – oavsett utmaning

Extrem hetta eller kyla. Spöregn, snöfall eller strålande solsken. Sand, lera, berg och dalar. Militära trupper kan befinna sig i de allra tuffaste miljöer – därför måste verktygen de har med sig klara detta. Panasonics sortiment av stryktåliga plattor och datorer klarar att prestera under förutsättningar där andra ger upp. Utvecklade för att vara tåliga inifrån och ut är enheterna redo för varje uppdrag och är den självklara partnern för försvaret.

Upptäck vad våra enheter kan göra för dig.

Ring 08-680 26 00

Mejla toughbook.nordic@eu.panasonic.com

Besök www.toughbook.eu

Toughpad FZ-B2, FZ-M1 och FZ-G1 med Intel® Core™ i5 vPro™-processorteknik. Toughbook CF-20 med Intel® Core™ m5 vPro™-processorteknik.

TOUGHBOOK

TOUGHPAD

Intel, logotypen Intel, Intel Core, Intel vPro, Core Inside och vPro Inside är varumärken som tillhör Intel Corporation i USA och andra länder.

RÖS-skyddat säkerhetsskåp för servrar i skalskyddsklass SS1/ EMP

Säkerhetsklass SS3492!

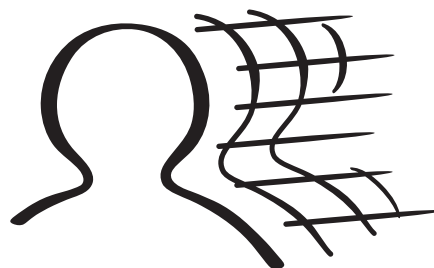
Säkerhetsskåpet har utvecklats av KAMIC tillsammans med Rosengrens på uppdrag av försvaret. Skåpet är en säkerhetsinvestering för att skydda viktig information på servrar m.m. från intrång. Välkommen att kontakta oss för mer information!

KAMIC INSTALLATION AB / EMC • 054-57 01 20 • www.kamicemc.se
GUNNEBO NORDIC AB / ROSENGRENS • 010-209 51 36 • www.rosengrens.se

A PART OF KAMIC COMPONENTS

Otålig!

Eller framåt...

Milso erbjuder Teknik-, Lednings- & IT-tjänster inom försvarsområdet. Våra uppdrag handlar om allt från Gripen, helikoptrar och telekrig till stridsfordon och materiel för markarenan.

Vi har plats för fler ivriga kollegor!

Är du en av dem?
– Hör av dig!

Milso AB | Wennerbergsgatan 10, Stockholm | www.milso.se

INSATSARBETSTID RISKERAR ATT GE AVHOPP I GÖTEBORG

Det finns ett ord som kan sammanfatta stämningen bland de fem medlemmarna från 132 säkerhetskompani Sjö som samlats på Starbucks på Göteborgs central: Frustration. Och det beror på en enda sak: Insatsarbetstid.

– Officersförbundet måste fatta och Försvarsmakten måste fatta, det finns ingen tid att vänta på någon långdragen förhandling. Mina soldater slutar vid årsskiftet om inte det här är fixat och de menar allvar, säger Erik, gruppchef på kompaniet.

Alla fem har valt att ses på sin lediga tid, utanför grindarna, för att diskutera läget. Fyra av de som samlats runt bordet är gruppchefer och den femte ingår i kompaniledningen. Kompaniet har undersökt hur många som har övervägt att sluta. Svaret är nästan hälften och det på grund av insatsarbetstiden. Hitintills har tre personer sagt upp sig med insatsarbetstiden som det starkast vägande skälet till beslutet.

– Vi har en god förbandsanda och så otroligt lojala soldater, men nu har vi nått en gräns. När vi presenterade antalet insatsdygn som planeras i höst blev reaktionen väldigt stark och jag förstår det, säger Anders som är yrkesofficer i kompaniledningen.

Både befäl och soldater på kompaniet är öppna mot Officerstidningen rörande problemet med insatsarbetstid och är rädda att det ska få folk att sluta.

– Jag upplever att det vi har en otroligt stark förbandsanda. Det är något våra företrädare byggde grunden för och som vi har att förvalta, säger Anders.

Samtidigt känner alla en tvekan att berätta om situationen.

– Vi älskar att jobba här. Har en jättebra stämning och gillar våra uppgifter. Men användningen av insatsdygn gör att vi riskerar avhopp, säger Anders.

KOMANIET HAR RÄKNAT ut hur många insatsdygn man gjort årligen sedan 2013. De kan tydligt redovisa hur antalet har ökat dramatiskt. Samtidigt har övningsdygnen minskat kraftigt. (Se tabell här intill.) När gruppcheferna berättar hur de jobbar är det knappt man tror det är sant.

– Vi var borta på övningen Bison Counter i tolv dagar, varav ungefär hälften var övningsdygn. Det var en givande övning, men bara två dagar efter hemkomst åkte vi direkt på tolv dygns insats på måndagsmorgonen, säger gruppchefen Erik och förklarar att under insatsdygnen jobbar soldaterna dygnet runt, med endast korta perioder för sömn.

Soldaterna fick vara hemma och vila ut sig under helgen innan de åter började jobba som vanligt på måndag. Genom att de hade

132. säkerhetskompani Sjö: Insats-/övningsdygn sedan 2013

År	Insatsdygn/person	Övningsdygn/person
2013	13	34
2014	16	34
2015	29	42
2016	62 (t o m 14/9 2016)	15

insatsarbetstid även under den helg de var lediga fick de en liten extra ersättning för insatsperioden. Tolv dygn är för övrigt en typisk längd på en insatskommendering.

Kompaniets personal märker att tröskeln för att påkalla ett insatsdygn nedgått. Uppgifterna och de fem skarpa säkerhetshot man förväntas verka mot har gått från att vara relativt tydligt i konturerna till att bli väldigt luddigt. Vid en av "insatserna" visade sig den skarpa insatsen vara att bevaka en middag med högre officerare och bedriva taxiverksamhet.

PATRICK KARLSSON ÄR bataljonchef för 13:e säkbataljon. Han har sitt kontor på Livgardet utanför Stockholm. I hans värld är läget tydligt.

– Den skriftliga ordern är beslutad av chefen insats. [Ordern är i normalfallet undertecknad av operationsledaren. / Reds kommentar.] Ordern styr att det är insatsarbetstid som ska tillämpas. Jag som chef kan inte välja arbetstid som jag tycker utan måste följa ordern och avtalet, säger Patrick Karlsson.

Han är medveten om att soldaterna i Göteborg störs av skillnaden i ersättning mellan insatsarbetstid och övningsdygn.

– Personalen är inte nöjd. Sedan tror man ibland att andra förband får övningsdygn för att genomföra samma verksamhet, men det uppfattar jag är rykten, säger han.

Patrick Karlsson säger också att han inte har en komplett uppfattning kring läget i Göteborg eftersom kompaniet endast lyder under honom i egenskap av insatsförband. När förbandet inte är ute på insats hör det organisatoriskt till Amfibieregementet i Berga. Däremot försöker han besöka kompaniet en gång i månaden.

Från kompaniledningens perspektiv i Göteborg ses läget hur som helst som kritiskt.

Kompaniets personal menar att det brådskar att lösa insatsarbetstiden, annars kommer personal att sluta.

– Jag har ju en dialog både med min bataljonchef och med chefen Amf 1 om det här. Om vi får ökade avhopp måste vi producera mer soldater och det påverkar målet och krigsförbandsdugligheten. Nu tror jag att de har börjat inse att vi har ett problem här, fast jag personligen vet inte om chefen Amf 1 och chefen Livgardet har haft en direktkontakt och försökt reda ut det, säger kompanichef Magnus Nilsson.

ERSÄTTNINGEN, SOM KAN sluta på 30 kronor i timmen, är orimlig, anser gruppcheferna.

– Alla vill jobba här men till slut har man inte råd att vara kvar, säger gruppchefen David.

För de som har partner eller familj börjar pressen hemifrån på att byta jobb att öka. Om man inte gör som en av gruppcheferna och mörkar för sin flickvän hur lite han tjänar, men, säger han, snart måste jag nog berätta. Situationen har också tårt på moralen bland yrkesofficerarna. I fikarummet snackas det oftare om att lämna jämfört med tidigare. Speciellt när Försvarsmakten talar om att minska kompensationsledigheterna.

Den ojämna tillämpningen av arbetstidsavtalet mellan olika förband anses vara en realitet av kompaniet då man under insatser mött enheter från andra förband som de facto haft övningsdygn för samma verksamhet.

Den ökade insatsfrekvensen sänker även förbandets krigsduglighet på grund av övningar som får strykas till följd av insatsarbetstid. En av gruppcheferna berättar att av årets 15 övningsdygn, har endast två varit riktiga övningsdygn där gruppen själv fått utveckla sin egen förmåga. Tio var högvakt och tre var instruktörsdygn till en GMU-omgång. Följden blir att personalen tappar i förmåga när de aldrig får öva. Samtidigt som högvakten i detta läge upplevs som betungande, ur perspektivet att den tar tid från förmågehöjande övningar, har den i ett annat fått en ny betydelse.

– Tidigare har alla hatat högvakten, men nu skulle det bli ramaskri om den skulle tas bort för soldaterna vill ha pengarna och ledigheten. Högvakten har blivit en kassako, relativt sett, säger Anders, i kompaniledningen.

FAKTA: Insatsarbetstid

Vid insatsarbetstid är ersättningen endast cirka 450 kronor per dygn och eftersom det går utanför vanlig arbetstid intjänas varken semester eller rätt till återhämtning. (Per dygn ges 0,99% av l-lönen plus 264 kr.) Avtalet kom till för att Försvarsmakten i händelse av skarpt, extraordinärt, läge snabbt ska kunna mobilisera personal, men sedan några år tillbaka har avtalet börjat användas även vid annan typ av verksamhet. Arbetstidsavtalet finns tillgängligt på Emilia och Officersförbundets hemsida.

KOMPANICHEF MAGNUS NILSSON vill se en lösning i närtid.

– Vi har haft några avhopp och jag vet att det är många som går i tankarna att sluta. Det är tråkigt att tappa en soldat som jobbat i tre år, precis när den börjar bli vass. Då måste vi ju producera en ny soldat. Någon borde räkna på vad det kostar, säger Magnus Nilsson.

Han har också fått höra att avtalen tolkas olika på olika förband, vilket inte gör ledarskapet enklare. Sedan ett tag har han gjort till en vana att verkligen kontrollera om det är insatsarbetstid som gäller när en order ges.

– Det står inte skriftligt i våra ordrar att det är insatsarbetstid, men sedan ett och ett halvt år frågar jag alltid min bataljonchef: Är detta insatsarbetstid och är det en av ÖB, eller chefen insats, beordrad verksamhet? Jag har muntligen fått svaret: Ja! Och sedan har jag inte gjort något mer för att kontrollera saken. Jag måste lita på min chef, säger Magnus Nilsson.

Sen är det en sak både kompanichefen och hans underställda i intervjuerna återkommer till gång på gång.

– Det är bra att det skrivs om insatsarbetstiden för det är ett allvarligt problem, men du måste se till att det framgår i texten att vi har ett otroligt bra kompani. Personalen är lojal och vi har i nuläget ett nästan helt uppfyllt förband. Alla löser sina uppgifter och vi har god förbandsanda, det är just insatsarbetstiden som är vårt stora, riktigt allvarliga problem, säger Anders.

DANIEL SKOGLUND

Fotnot: Erik, Anders och David heter egentligen något annat.

Flygvapenövning 16:

NY FLYGFLOTTILJ MÖTER FINSK AGGRESSION

Foto: Daniel Skoglund

Stefan Granberg, Johan Östh och Hans Tibell (fr v) ingår i den återupprättade 16:e flygflottiljen.

ÅTERFÖDD FLOTTILJ NÄRA ÖVERBELASTNING

Sverige är utsatt för ett militärt hot och Gotland är taget av en högkvalificerad motståndare. Vi befinner oss i krig. Det är scenariot när flygvapnet övar försvar av Sverige under flygvapenövning 16. Det är första gången 16:e flygflottiljen övas.

Text: Josefine Owetz

Det är en mulen söndag i början av september och från Årna flygplats lyfter ett par Gripenplan mot den grafitgrå sensommarhimlen. Ljudet från de dånande motorerna viner över Uppsalaslätten.

Sedan några dagar tillbaka är Sverige utsatt för ett väpnat angrepp och Gotland är taget av motståndarna. Det är scenariot i årets flygvapenövning.

Nu är det övningens tredje dag och i byggnaden bredvid flygledartornet på Luftstridsskolan (LSS) i Uppsala har övningsledningen precis haft ett möte om läget. Underrättelser om incidenter över Östersjön, information om förluster och läget på Gotland är några av sakerna som har avhandlats.

Sedan januari är LSS ett krigsförband vid namn 16:e flygflottilj och inte bara en Luftstridsskola. Det är ett resultat av att flygvapnet vid årsskiftet fick en ny organisation och att fokus flyttats från internationella insatser till försvaret av Sverige.

- JUST NU BEDRIVER Sverige luftförsvaret och vi har haft viss framgång i bekämpningen av angrifaren i luften, säger Hans Tibell, övningsledare för 16:e flygflottiljen, från sin plats i en källare under ett av stabshusen.

Uppgiften för flottiljen i övningen är att skydda och driva basen på Årna flygplats. Men då 16:e flygflottilj är ett nybildat förband tvingas man koncentrera sig på att klara av grunderna i ledningen av förbandet.

– Därför övar vi bland annat inte med markstridsmoment på basen, säger han.

2003 lades flygflottiljen på F16 ner efter ett riksdagsbeslut och när det nu nio månader gamla krigsförbandet övar i en nationell övning för första gången är det mycket som är nytt, berättar Joakim Hjorth, ställföreträdande förbandschef på LSS och under övningen chef för 16:e flygflottilj.

– Vi har ingenting dokumenterat, som orderverk och styrdokument. Inget sådant finns klart eftersom vi inte har funnits så länge. Vi fyller i telefonkatalogen efter hand under övningen, säger Joakim Hjorth med ett skratt.

HAN TROR ATT det stärker motivationen att samöva på detta vis, både för förbandet och flygvapnet i stort.

– Det är det här som är vår huvuduppgift. Det är lätt att hamna i ett ekorrhjul där man bara går till jobbet varje dag utan att fundera så mycket. Den här övningen är viktig för oss, säger han.

135 personer från 16:e flygflottilj deltar i övningen, däribland personal ur flottiljsstaben och flygbaskompaniet. Utöver det har förband från F21 i Luleå, bland annat 211:e stridsflygdivisionen och 31:a flygunderhållskompaniet baserat i Uppsala.

Årets övning är den sjätte sedan 2010. Det var då som försvarsgrenen inledde återtagandet efter den strategiska time-outen. 2011 genomfördes ingen flygvapenövning eftersom organisationen var för upptagen med insatsen i Libyen.

Fram till i år har flygvapenövningen varit nationell men nytt för årets övning var att finska flygvapnet deltog. Det har att göra med det allt tätare försvarssamarbetet mellan Sverige och Finland.

Runt 3 200 personer deltar i årets övning. De är från samtliga förband inom flygvapnet, plus luftvärnsförband från Lv 6 och även andra delar av armén, marinen samt hemvärnet. Årets övning är en del i upptrappningen inför den försvarsmaktsgemensamma övningen Aurora 2017.

Anders Persson, övningsledare för flygvapenövning 16, är nöjd med årets övning och berättar att nivån på genomförandet har förbättrats jämfört med tidigare år.

- ÖVERGRIPANDE MÅLET ÄR att utveckla ledningsförmågan och nivån har höjts jämfört med tidigare år. Flygvapnet har också höjt sin förmåga att luftförsvara Sverige. Även om det heter flygvapenövning så är det ett flertal försvarsmaktsgemensamma förband som deltar, det är viktigt att påpeka, säger Anders Persson, övningsledare för flygvapenövning 16.

Han menar att den nya organisationen gick lätt att komma in i för förbanden och att det redan förbättrat förbandets ledningsförmåga.

– Jag tror att ju mer vi övar i den nya organisationen desto fler fördelar kommer vi att se med att vi har samma organisation i fred och krig, säger Anders Persson.

Ytterligare en ny sak med årets flygvapenövning är att stridsflygdivisionerna övar ombasering. Stridsflygdivisionen från F21 flyttar delar av förbandet från Årna flygplats till Hässlö i Västerås under en period av övningen. Förmågan till spridning är något som flygvapnet prioriterar att utveckla i syfte att försvåra för en motståndare att slå ut stridsflygplanen på marken.

Tillbaka till Årna flygplats och stabbyggnaden bredvid flygledartornet. Där råder det full aktivitet, både i huset och utanför på garnisonsområdet. Två dagar återstår av övningen.

– Det märks när man kliver in i ett rum att det här är en energiboost för oss allihopa. Nu sitter folk i fikarummet och pratar om hur vi ska lösa uppgiften, man hör energin på samtalstonen och man känner den. Det känns som en nystart för oss, säger Joakim Hjorth.

HELA FLOTTILJEN DELTAR i övningen. Mellan husen rör sig personal i fältuniform, bärandes skyddsväst, hjälm och skyddsmaskväska. Det syns att vissa av övningsdeltagarna är civilanställda på det ovana sättet de bär den militära utrustningen.

– Det här blir en bra påminnelse för alla varför vi finns till. En av våra förbandsekonomer, som är civilanställd, tjänstgör på stabsexpeditionen under övningen. Hon blev ledsen när jag blev tvungen att skicka hem henne i lördags för att hon skulle få den veckovila hon behöver inför den kurs hon ska börja på måndag. Hon var så inne i övning att hon ville stanna kvar, säger han.

Det positiva har också en baksida. Omställningen av LSS, med dels ett väldigt hårt tempo i fredsverksamheten, i kombination med skarp verksamhet och uppbyggnaden av ett krigsförband sliter på personalen.

– Arbetsbelastningen har ökat. Personalärendena blir fler och sjukskrivningarna har ökat. Vi har ungefär dubbelt så mycket sjukskrivningar nu, jämfört med tidigare. Det är inte sunt i längden att ha en sådan här arbetsbelastning. Därför är prioriteringar i verksamheten mycket viktiga, och denna verksamhet är högst prioriterad, säger Hans Tibell.

Joakim Hjorth, ställföreträdande förbandschef på LSS

Foto: Daniel Skoglund

Peter Greberg (tv) är tillträdande divisionschef. Johan (th) är pilot på 211. stridsflygdivisionen.

FLYGFÖRARE STÅNGAS ÖVER ÖSTERSJÖN

Flygvapenövning 2016. I förrgår ombaserade flygförarna i 211:e stridsflygdivisionen från Kallax i Luleå till Ärna i Uppsala. I luftstriderna över Östersjön möter de en fiende från öster i form av finska F/A-18 Hornet. Piloterna värjer sig med emfas mot påståenden om att finnarna är bättre på jaktstrid än sina svenska kollegor.

Text: Josefine Owetz

I en byggnad invid ett av flygfälten på Ärna flygplats är flygföraren Johan, med anropssignalen Coma, förberedd på nästa steg i flygvapenövningen. Han och kollegan Peter Greberg, anropssignal Restless, sitter i hörnsoffan i fikarummet tillsammans med några kollegor.

Vikten av sekretess märks redan vid ingången till rummet, i en pappkartong utanför ligger ett dussin mobiltelefoner, dessa får inte tas med in eftersom flyguppgiften diskuteras i lokalen.

Fönsterbrädet vid diskbänken dignar av limpor och allehanda brödsorter till fikastunderna. En soldat brer en smörgås. En tung doft av nybryggt kaffe vilar över rummet.

– Vi har varit insatta kontinuerligt både dag och natt under övningen. Normalt flyger vi med fyra plan. Våra uppgifter är att jaktskydda svenskt luftrum och bekämpa fientliga mål på marken. Vi reagerar helt enkelt på det fienden gör och genomför ordersatta uppdrag, säger Johan.

MELLAN SKIFTEN ÄR det tidsbestämd beredskap. Då gäller det att behålla stridsvärdet och planera den fortsatta verksamheten.

– Det är min första flygvapenövning. Den stora skillnaden i den här övningen jämfört med andra är att den här är mycket mer dynamisk. Vi sitter i beredskap och vet inte vad vi kommer att möta därute, säger Johan.

Peter Greberg, tillträdande divisionschef 211, sitter bredvid Johan i soffan. Han tillägger att den stora fördelen med flygvapenövning 16 är att det är just en händelsestyrd övning.

– Här styr fienden i större utsträckning. Vi är reaktiva. Vi vet

inte vad som händer. När du är färdig med uppdraget vet du inte var du ska landa, om du ska stanna på marken eller direkt ombesvärna för ny uppgift, säger Peter Greberg.

Till vardags arbetar Johan som pilot på 211:e stridsflygdivisionen på F21 i Luleå. Trots att man kanske kan tro att det är flygningen som är viktigast i jobbet, så läggs lika stort fokus på utvärderingen som sker efteråt, berättar han.

– Vi pratar igenom vad som hände under passet. Det gör vi genom olika typer av utvärderingssystem som används. Bland annat geografisk information. Av den kan man få en bra bild om vad som har hänt, hur motståndarnas styrkor har rört sig och vilka lärdomar man kan dra, säger Johan.

I PLANET ÄR en av de största utmaningarna informationshantering, fortsätter han. En stor mängd data kommer från alla skärmar, samtidigt som flygtrafik- och stridsledning förser piloten med information. Piloterna kallar stridsledaren, som leder dem i luftstriden från en underjordisk stridsledningscentral, för den femte gruppmedlemmen.

– Man får mycket information hela tiden. Det gäller att veta hur man ska kunna dra nytta av den information man får. Vad är viktigast just nu? Stämmer den bild som jag hade i flygplanet med verkligheten? Det kan utvärderingen efteråt tala om, säger Johan.

Fram till i år har flygvapenövningen varit nationell men nytt för årets övning var att finska flygvapnet för första gången deltog. Det har att göra med det allt tätare försvarssamarbetet mellan Sverige och Finland, förklarar övningsledaren. ►

– Det här är första gången som vi har övat med utländska förband i en nationell övning. Det viktigaste är inte minst att hela flygvapnet fick möjlighet att delta i år, annars måste vi vara vår egen motståndare. Nu behövdes det ”bara” en division Jas samt SK 60 på motståndarsidan som samkörde med Finlands plan, säger Anders Persson, övningsledare för flygvapenövning 16.

FÖRUTOM ATT FLYGVAPNET kan kraftsamla, finns det fler fördelar med att det är flygplan från en annan nation med i övningen.

– De uppträder lite annorlunda och har en annan prestanda än vad vi har. Det är inte så troligt att det kommer Jas 39 Gripen och angriper oss, därför är det bra att öva mot andra flygplan, säger Anders Persson.

Att det finns fördelar att samöva med andra försvarsmakter håller Peter Greberg på F21 med om. F21 har sannolikt störst vana i att tampas i luften med våra nordiska grannar då man övat med Finland och Norge i drygt tio år.

– Ibland övar vi trilateralt och andra gånger bilateralt. Totalt blir det runt 60 övningstillfällen per år, säger Peter Greberg.

Flottiljerna i respektive land kan starta och landa på sin egen hemmabas och mötas i luftrummet för övningsverksamhet. I dag genomförs CBT i stort sett varje vecka.

– Även om vi slåss enligt gemensamma procedurer skiljer sig de finska piloternas taktik och stridsteknik till viss del från vår. En svaghet innan var att vi övade Gripen mot Gripen. Vinningen med CBT är att vi får öva med andra flygplan och taktiker. Vi bygger större scenarion och kan öva i ett större luftrum, säger Peter Greberg.

NAMNET JAS KOMMER som bekant från begynnelsebokstäverna i de tre olika roller som flygplanet har, det vill säga jakt, attack och spaning. I luften kan planet växla mellan rollerna. Men att hinna bli tillräckligt bra i de olika rollerna är ett problem i dag, förklarar Peter Greberg. Som Officerstidningen tidigare skrivit om (se OT 1/2014) tränger den ökade incidentjaktverksamheten, till följd av det skarpa säkerhetsläget i luftrummet över Östersjön, till del undan övningsverksamhet. Flygtiden begränsas både av ekonomiska faktorer samt behovet av underhåll och reservdelar.

– Det är en utmaning hur vi ska bli tillräckligt bra på alla roller och vi försöker ständigt effektivisera vår utbildning. Gripen-systemet utvecklas hela tiden och tillgängliga resurser är en grundförutsättning för att lyckas. Så visst, det är en utmaning att hinna bli bra på alla delar av gripen-systemet, säger Peter Greberg.

De finska F/A-18 planen har jakt som huvudroll men kan även genomföra attackuppdrag. Det finska flygvapnet fokuserar på jaktuppgifter, uppfattar piloterna.

– Finland har varit mer nischade än vad vi har varit och fokuserat mer på jaktstrid. Vi lägger vårt fokus och tid på olika saker. Men det finns betydligt fler likheter än skillnader men alla skaffar sin egen taktik, säger Peter Greberg.

Fast de båda flygförarna värjer sig mot slutsatsen att detta skulle innebära att finnarna är duktigare på jaktstrid än sina svenska kollegor.

– Nej, bara att vi är duktiga på olika saker, men de är inte bättre än oss, säger Greberg och skrattar, men tillägger snabbt och diplomatiskt:

– Fast finnarna är väldigt duktiga, det är de.

UTANFÖR PÅ FLYGBASEN jobbar 31:a flygunderhållskompaniet från F21 med att underhålla, ladda och tanka stridsflygplanen

Foto: Daniel Skoglund

På F21 kallas nya piloter för puppies, valpar, intill den dag de växt upp till riktiga vargar.

som står uppställda på plattan. I soffan slår sig ytterligare en ung flygförare ned, han kommer från en annan division som beordrats landning i Uppsala, och har anropssignalen FNG. FNG är amerikansk soldatslang för ”fucking new guy”, (jävla nykomling), ursprungligen myntat i Vietnam och syftar på att piloten ännu inte har fått sitt riktiga callsign.

Just anropssignalerna är något av det mest interna piloterna håller sig med. Johans förklaring till Coma är en diffus hänvisning till att han är rätt trött av sig och gillar att sova. Fast förklaringen lämnas med tillräckligt hög grad av luddighet för att man ska få en säker känsla av att det ligger något mer, osagt, bakom förklaringen.

På 211:e stridsflygdivisionen används inte FNG som anropssignal på nya piloter, i stället använder man ett namn som är en blinkning till divisionens emblem, Vargen.

– Vi kallar våra nya killar och tjejer ”Puppy”, valpar, innan de efter prövning upptas i flocken av fullvärdiga vargar, säger Peter Greberg.

En timme senare får divisionen startorder och en Jas-rote lyfter och sätter kurs österut, mot övningsområdet över Östersjön mellan fastlandet och Gotland. Det är ännu två dagar kvar av årets flygvapenövning.

Fotnot: Officerstidningen låter det vara osagt om FNG efter övningen utmärkt sig tillräckligt för att erhålla en anropssignal eller inte.

”FLYGVAPNET HOTAS

Hallå där, Fredrik Ericson, ordförande för kårsektionen FPI, Försvarspiloternas intresseförening.

Text: Josefine Owetz

Vilken är föreningens viktigaste fråga?

– Det är hur vi ska behålla befintlig personal. Jag ser en tendens att det är många piloter som slutar, oftast i åldrarna 30–40 år. Och det är just de som vi behöver. Inte bara för att de nyligen har gått en lång och kostsam utbildning, utan också för att det är stora pensionsavgångar bland piloter de kommande åren. De som väljer att sluta nu är vår kommande stomme. De går inte att ersätta under en natt. Vi kommer att vara undertaliga inom några år.

Varför slutar piloterna?

– Familjen har en viktig funktion i den åldern. De går vidare till andra jobb, inte bara till civilflyg utan också inom andra försvarsintressen. Jag skulle tro att de söker sig till mer attraktiva arbets-

givare som satsar framåt. Det ser jag som det stora problemet. Vi står inför en stor pilotbrist framöver. Vi har klarat oss rätt bra hittills tack vare alla förbandsnedläggningar som varit genom åren, men nu tror och hoppas jag att vi har sett den sista förbandsnedläggningen på ett tag med tanke på omvärldsläget. Nu är frågan hur vi ska få piloterna att stanna i Försvarsmakten.

Hur allvarlig är situationen?

– Inom tio år ligger vi back med många piloter, ungefär 25 procent skulle jag tro, utan att gå in på antal. Det är som sagt stora pensionsavgångar de kommande åren. Det ser likadant ut inom både strids-, transport- och helikopterflyg. Samtidigt har vi problem på utbildningssidan, och att få in nya piloter.

One partner for all missions

AV PILOTBRIST”

Vilka är de största problemen kopplat till rekryteringen?

– Det är för få sökande som klarar kraven och urvalet är för litet till utbildningsplatserna. Nästan samtliga som klarar uttagningskraven blir antagna. Så såg det inte ut förut. Samtidigt så hade inte jag sökt ett jobb som står inför urholkade villkor, som sänkta ingångslöner och med det nya pensionsavtalet, där vi över en natt fick en höjning från 55 år till 67 år. Ingen annan yrkeskategori har fått en sådan höjning av pensionsåldern vad jag vet. Sammantaget har man för få saker att skryta med i rekryteringsbroschyren.

Hur ser det ut med bemanningen i dag?

– Just nu är det inte fullbemannat, det finns en hel del vakanser på förbanden. Det märks att de som har det operativa jobbet har mer att göra än vad de hade för några år sedan. Arbetsuppgifterna har blivit fler. Att vi har en höjd beredskap påverkar också arbetsbördan förstås.

Hur ska den här situationen lösas?

– Försvarsmakten är väl medveten om hur situationen ser ut. Man har blundat för att piloter väljer att sluta och att vi inte fyller på med nyutbildade piloter alldeles för länge. Pilotkåren är en mycket lojal yrkeskår som flygvapenchefen och Försvarsmakten bör vara mycket stolta över. Många gör mer än vad som kan förväntas av dem och alla levererar alltid goda resultat. Jag hoppas att flygvapenledningen inser att det krävs att vara en mer attraktiv arbetsgivare som är mån om sin personal, annars finns en stor risk för fortsatta förtida avgångar och större rekryteringsproblem, säger Fredrik Ericson, ordförande för kårsektionen FPI, Försvarspiloternas intresseförening.

Foto: Privat

Fredrik Ericson, ordförande för kårsektionen FPI, Försvarspiloternas intresseförening.

FORCE PROTECTION IS OUR MISSION.

Rheinmetall is a full range supplier and supports the Scandinavian Forces with its expertise in the fields of:

- Transport vehicles
- Recovery vehicles
- Engineering vehicles
- Combat equipment and ammunition
- Field communication
- Simulation and training
- Maintenance

www.rheinmetall-defence.com

KÄRNVAPENHOT PÅVERKAR SVERIGE

På grund av att Ryssland lägger allt större vikt vid kärnvapen har dessa fått en större roll i säkerhetspolitik och försvarsplanering i Europa. De har länge funnits med i bakgrunden, men i Väst har fokus främst legat på nedrustning. Dessutom väcks frågan om taktiska kärnvapens inverkan på den militära operationsplaneringen. Båda dessa faktorer påverkar Sverige, skriver Fredrik Westerlund, forskare vid Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI.

EN NYGAMMAL SÄKERHETSORDNING är under framväxt i Europa, en ordning baserad på avskräckning och tvångsmakt. Efter Kalla krigets slut byggdes europeisk säkerhet på gemensamma intressen och samarbete, men det senaste decenniet har säkerhetsarrangemangen urholkats. 2014 satte Ryssland den samarbetsinriktade säkerhetsordningen ur spel genom sin illegala annektering av Krim och krigföring i Donbass.

I ett läge av ökad antagonism mellan Ryssland och Väst har kärnvapen fått en mer framträdande position. Ryssland har lagt allt mer resurser på sina kärnvapenförband. Dessutom har kärnvapen de senaste åren figurerat i officiella uttalanden och medier i en utsträckning som saknar motsycke i rysk och sovjetisk historia. Det har fått Västländer att i både ord och handling tillmäta sina kärnvapen större betydelse.

Detta väcker frågor om kärnvapens roll i en eventuell militär konflikt. Ett krig mellan Ryssland och Nato är osannolikt, men inte längre otänkbart. Hur ser Ryssland på kärnvapen i allmänhet och på slagfältet? Vad innebär det för Sverige?

KÄRNVAPENAVSKRÄCKNING OCH PARITET med USA rörande strategiska kärnvapen har utgjort kärnan i den sovjetiska och ryska säkerhetspolitiken. Kärnvapen har också spelat en viktig roll i utrikespolitiken, genom att understryka Rysslands stormaktsstatus och den unika relationen till USA i rustningskontrollsammanhang. I rysk försvarspolitik har både strategiska och taktiska kärnvapen länge varit centralt för försvaret av landet, även om Rysslands ökande förmåga med konventionella förband borde minska beroendet av taktiska kärnvapen något.

Under de senaste åren har kärnvapens roll i rysk inrikespolitik blivit allt tydligare. De har blivit ett verktyg för regimen att stärka sin legitimitet, genom att påvisa Rysslands styrka. Kärnvapenarsenalen har i statsstyrda medier framställts som en garant för Rysslands oberoende och suveränitet.

Samtidigt har kärnvapen fått en större betydelse som utrikespolitiskt tvångsmaktsinstrument. Sedan 90-talet har ryska officerare debatterat möjligheterna att trappa ned – de nyttjar begreppet de-eskalera – en väpnad konflikt genom en insats med ett enstaka strategiskt eller ett fåtal taktiska kärnvapen. Tanken är att det skulle tvinga motståndaren att avbryta sina stridshandlingar. Det är dock oklart om konceptet är genomarbetat och kärnvapenarsenalen utformad så att de-eskalering kan åstadkommas.

De senaste åren har den militär-teoretiska debatten också handlat om hur kärnvapen kan användas i fred och kris för att främja Rysslands utrikespolitiska intressen. De hot om kärnvapenanvändning som ryska företrädare utfärdat mot europeiska länder och de senaste årens demonstrativa övningar med kärnvapenbärare tyder på att Rysslands politiska ledning omfamnat dessa tankar. Det råder dock stor osäkerhet om kärnvapens effektivitet som tvångsmaktsinstrument. Hur undviker man en oavsiktlig eskalering av konflikten? Hur signalerar man så att motståndarens agerande påverkas i avsedd riktning?

ÄN STÖRRE OSÄKERHET råder om ryska kärnvapen också har en roll på slagfältet. Historien, det upplevda behovet och förekomsten av kärnvapensystem lämpliga för slagfältsanvändning talar för, men vi vet mycket litet om det finns faktisk planering.

Arkivforskning och redogörelser från tidigare officerare har visat att de sovjetiska stridsplanerna i Europa omfattade en tidig och massiv användning av taktiska kärnvapen för att nå framgång på slagfältet. Mot slutet av Kalla kriget fanns en väl genomarbetad doktrin för när, hur och till vad taktiska kärnvapen skulle användas.

Efter upplösningen av Warszawapakten och Sovjetunionen upplever sig Ryssland både numerärt och teknologiskt underlägset Natos samlade styrkor. Dessutom anser sig Ryssland sakna ett tillräckligt strategiskt djup för att absorbera ett anfall från Väst. Det gör att taktiska kärnvapen kan ses som ett sätt att jämna ut dessa obalanser.

Rysk militär debatterar möjligheten att tvinga en motståndare att ge upp genom att nyttja ett fåtal taktiska kärnvapen.

Ryssland har ett antal förband och vapensystem anpassade för nukleära insatser på slagfältet. Raket- och artilleritrupporna har som en uttalad uppgift att bekämpa motståndaren med taktiska kärnvapen. De förfogar över flera artilleri- och markrobotsystem med taktiska kärnladdningar. Den ryska flottan har länge haft sjömålsrobotar och torpeder för att bekämpa hangarfartygsgrupper samt ett stort antal vapensystem för ubåtsjakt med kärnstridsspetsar. Med den nya fartygsbaserade kryssningsroboten Kalibr ökar antalet långräckviddiga kärnvapenbärande markmålsrobotar påtagligt. Slutligen finns ett stort antal flygburna robotar och bomber med taktiska kärnstridsspetsar.

Den avgörande frågan är dock om det i Ryssland idag finns planering för när och i vilka syften kärnvapen ska användas på slagfältet, och i så fall vilka vapen som ska bekämpa vilka mål? Laddningsstyrka, antal stridsspetsar och bärare måste anpassas efter det avsedda målet. Ordervägar och överföring av kärnstridsspetsar från förråd till förband måste också fungera. Detta kräver noggranna förberedelser och mycket övning. Det är idag inte känt om det genomförs.

Det är också oklart hur ryska politiska och militära ledare uppfattar kärnvapentröskeln. Under vilka förutsättningar kan taktiska kärnvapen användas utan att utlösa ett förödande kärnvapenkrig? Detta gäller både slagfältsanvändning och de-eskalering och inbegriper ryska föreställningar om hur Väst skulle reagera.

FÖR SVERIGE INNEBÄR detta utmaningar på flera områden. Det ställer Sverige, som militärt alliansfri stat, inför svåra säkerhetspolitiska vägval. Utan egna kärnvapen eller säkerhetsgarantier från stormakter ökar också sårbarheten för hot med kärnvapen.

Till viss del kan effekten av kärnvapenskrammel minskas genom ökad mental beredskap. Om svenska politiker, tjänstemän och officerare återkommande övar på att fatta beslut under kärnvapenhot minskar risken att statsapparaten faller till föga för tvångs-

makt. En ökad mental beredskap hos befolkningen i stort kan också minska vår sårbarhet som samhälle. Här kan en levande debatt om frågorna bidra.

Praktiska förberedelser som ökar Sveriges motståndskraft mot kärnvapenangrepp kan också ta udden av hotfulla utspel. Dessa urholkas om den civila och militära ledningsförmågan samt krigsförbanden inte säkert kan lamslås med ett angrepp. Även ökad uthållighet i samhället i stort minskar effekten av kärnvapenhot, då befolkningen inte lika lätt kan hållas som gisslan.

När det gäller en möjlig användning av kärnvapen på slagfältet väcks flera frågor. Hur påverkar risken för en fientlig kärnvapeninsats vår egen operationsplanering och strid? Hur påverkar möjligheten att använda taktiska kärnvapen motståndarens operationsplanering och uppträdande på slagfältet? Om vi ska ge och ta militärt stöd behöver vi också veta hur våra potentiella allierades operationsplanering och strid påverkas. Här hakar den operativa nivån i den militärstrategiska, och svaren är långt ifrån uppenbara.

Kärnvapnets framtida roll i Europa kommer att ha stor inverkan på svensk säkerhets- och försvarspolitik, liksom på Försvarsmaktens militärstrategiska doktrin och operationsplanering. Vi vet idag förvånansvärt lite om Rysslands förmågeutveckling och syn på kärnvapen. Än mindre om Natos. För att kunna tillvarata Sveriges nationella intressen behöver vi ägna mer uppmärksamhet åt de tekniska, taktiska och politiska aspekterna av en ökad roll för kärnvapen i europeiskt utrikespolitik och på det framtida slagfältet.

FREDRIK WESTERLUND

Säkerhetspolitisk analytiker

Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI

FÖRBUNDSNYTT

SENASTE NYTT FRÅN
OFFICERSFÖRBUNDET

HAR DU KOLL PÅ ARBETSRÄTTEN

Officersförbundet genomför varje år ett antal fackliga utbildningar där du som är medlem i förbundet kan lära dig mer om de lagar och regler som styr arbetsmarknaden.

ÄR DU RÄTT FÖRSÄKRAD?

Genom ditt medlemskap i Officersförbundet kan du teckna ett antal personförsäkringar. Vet du vilka försäkringar som du tecknat? Logga in på förbundets hemsida och kontrollera ditt försäkringsskydd.

Foto: Shutterstock

Officersförbundet vill med sina yrkanden visa på vad man anser vara rimlig nivå på årets lönerevision och lägstalöner.

Förbundet vill se höjda lägstalöner i årets Rals

Officersförbundet lämnade den 15 september in sina yrkanden för årets Rals. Förbundet yrkar på höjda lägstalöner för militär personal, individuella löneökningar om minst 200 kronor i månaden, och att medlemmarna sammanlagt ska få löneökningar på minst 2,2 procent.

– Vi vill med våra yrkanden tydliggöra vad vi tycker är rimligt utifrån nuvarande omvärldsläge, säger Susanne Nyberg, Officersförbundets förhandlingschef.

Det är länge sedan Officersförbundet gick in med yrkanden rörande lägstalöner. Lägsta lön är ett begrepp som innebär att det är där lönediskussionen för nyanställda

ska börja. Det är inte en fast ingångslön.

– Din lön måste gå att leva på och ska bestämmas av vilka arbetsuppgifter och ansvarsnivå du erhåller samt dina erfarenheter, kompetens och vad du kan bidra med till Försvarsmakten, säger Susanne Nyberg.

Förhandlingar

Nu vidtar förhandlingar mellan förbundet och Försvarsmakten. Vårt mål är att komma överens om det som ska vara gemensamt i hela Försvarsmakten till exempel lägstalönerna, principer för hur löneökningarna ska fördelas individuellt och andra riktlinjer till parterna på förbandsnivå. Efter att förbundet och Försvarsmakten är överens vill

FAKTA: Officersförbundets yrkande i Ralsen 2016

Parterna ska på förbandsnivå, genom traditionell förhandling, sluta kollektivavtal om nya löner per 2016-10-01.

- Löneökningar med minst 2,2%
- En garanterad löneförhöjning om minst 200 kr/mån på individuell nivå bibehålls.
- Lägstalön i det militära yrket på respektive nivå justeras till: GSS som lägsta lön 20 500 kr/månad, Yrkesofficer som lägsta lön 25 000 kr/månad.
- Ekonomiska rationalisering- och effektivitetsvinster exempelvis vid omorganisation, personalavgångar eller andra åtgärder som frigör tidigare uppbundna medel, återinvesteras i löneandel för den militära personalen. Kontinuerlig lönekostnadsuppföljning ska göras och dialog om densamma föras mellan Försvarsmakten och OFR/O FM.
- Semestertillägget höjs från 0,44% till 0,49%

vi att föreningarna och förbandscheferna förhandlar om de individuella löneökningarna.

– Nu börjar förhandlingarna, men det är viktigt att visa vad vi verkligen vill och tycker är rimligt,

sedan får Försvarsmakten komma med sitt motbud. Det är bra för alla inblandade om alla är öppna med sin bild av vad verkligheten kräver, säger Susanne Nyberg.

OFFICERSFÖRBUNDET PÅ FACEBOOK

Officersförbundet finns på facebook. Där kan du bland annat få glimtar av förbundets dagliga verksamhet. Välkommen att säga vad du tycker om

Officersförbundet och Försvarsmakten och dela med dig av information du tror är intressant för andra medlemmar.

MEDLEMSSTATISTIK

Yrkesverksamma, 30/9 2016

Officerare	7 236 (-8)
Specialistofficerare	1 637 (+22)
Soldater och sjömän	4 366 (-48)
Övriga	381 (+27)
Summa	13 620

Officersförbundet om budgetpropositionen: Ansvarslöst att inte kraftigt öka försvarsbudgeten

I budgetpropositionen inför nästa år ges inte en försvar en budgetökning i takt med säkerhetsläget, vilket är ansvarslöst, anser Officersförbundet

Nyligen flyttade Försvarsmakten den operativa reserven till Gotland för att svara på det alltmer förvärrade omvärldsläget, med ett alltmer militärt kapabelt och fortsatt aggressivt Ryssland. Förra årets försvarsbeslut gav Försvarsmakten endast hälften av vad man minst behövde för att skapa ett hållbart försvar.

– Försvarsmakten har larmat om att nuvarande finansiering leder till ökat risktagande för Sveriges del. Om en militär eskalation skulle ske inom de närmaste åren kommer ansvaret att vila tungt på de politiker som suttit vid rodret och under många år vägrat lyssna på de tydliga signaler man fått, säger Lars Fresker, ordförande i Officersförbundet.

Desperat grepp

Bortsett från att många delar av verksamheten lider av materielbrist, både rörande avancerad och

grundläggande sådan, försöker Försvarsmakten nu också försäkra villkoren för personalen i ett desperat grepp att få ekvationen att gå ihop.

– Försvarsmakten missbrukar avtalen på sådant sätt att den militära personalen i ökad grad inte får övertid eller ibland ens arbetstid för arbetad extratid på kvällar och helger. Dessutom vill man minska ersättningarna till personalen med 100 miljoner kronor. Försvarsmakten riskerar att viktiga delar av den värst drabbade personalen hoppar av, om man fortsätter längs nuvarande linje, säger Lars Fresker.

Ingen förbandssättning av Archer

Att regeringen i höständringsbudgeten för 2016 beslutar att köpa tolv av de Archer-haubitsarna som Norge inte ville ha, är inget som ökar den operativa förmågan, då inga pengar ges till att förbandssätta dem, utan pjäserna kommer endast att placeras i förbandsreserven. Återigen satsas stora pengar på materielssystem medan kärnan i försvaret – nämligen den militära personalen som ska använda materielen i strid – inte erhåller någon reell förstärkning. (2016-09-20)

Militärsällskapet i nyinvidga lokaler

Milis – Militärsällskapet i Stockholm – har renoverat sina lokaler på Valhallavägen 104 i Stockholm. Milis grundades 1852 för att ge officerare tjänstgörande i Stockholm, oavsett vapenslag eller försvarsgren, en möjlighet att träffas och diskutera militära, eller andra, frågor. I dag är säll-

skapet breddat och öppet för den med anknäring till totalförsvaret. Milis serverar lunch måndag–torsdag. Officersförbundet har tidigare deltagit i Milis på olika sätt, men i dag står sällskapet på egna ben.

Udda!

Eller unik...

Milso erbjuder Teknik-, Lednings- & IT-tjänster inom försvarsområdet. Våra uppdrag handlar om allt från Gripen, helikoptrar och telekrig till stridsfordon och materiel för markarenan.

Vi har plats för fler unika kollegor!

Är du en av dem?
– Hör av dig!

Milso
Man in the loop solutions

> KAMPEN OM KOLLEKTIVAVTALEN

Nystart i förhandlingarna

För att möjliggöra ett nytt centralt löneavtal för den statliga sektorn tog Försvarsmakten den 29 september tillbaka sin uppsägning av två kollektivavtal och Officersförbundet tog tillbaka sitt justerade yrkande från den 27 september i de centrala förhandlingarna.

De centrala förhandlingarna om ett nytt löneavtal för den statliga sektorn är inne i ett slutskede. Både Försvarsmakten och Officersförbundet anser att det är viktigt för hela samhället, inte minst på grund av de samhällsviktiga funktioner som omfattas, att avtalet kan slutföras.

Försvarsmakten sade den 23 september upp två avtal; Rörlighetsavtalet och det så kallade ÖVA-

avtalet. Dessa avtal avsågs upphöra att gälla den 31 december 2016.

Inom ramen för de pågående centrala förhandlingarna svarade de fackliga organisationerna inom Försvarsmakten genom OFR S, P, O med ett s.k. justerat yrkande. Yrkandet innebar bland annat att kollektivavtal på lokalnivå (myndighetsnivå) inte i framtiden ska kunna sägas upp ensidigt.

Försvarsmaktens uppsägning och de fackliga organisationernas yrkande har försvårat att en uppgörelse på central nivå kan nås. För att möjliggöra en uppgörelse, och undvika svåröverblickbara konsekvenser för den statliga sektorn tas såväl myndighetens uppsägning som arbetstagarorganisationernas yrkande tillbaka.

– Det är bra att vi nu gemensamt har hittat en väg framåt, och att

Försvarsmakten nu tar tillbaka uppsägningen av de två avtalen. Reaktionen från våra medlemmar har av förstäligen skäl varit starka. Vår förhoppning är att myndigheten i de kommande förhandlingarna visar ökad förståelse för de synpunkter som personalen gett uttryck för, säger Lars Fresker, Officersförbundets ordförande.

– Det är nödvändigt att de centrala förhandlingarna kommer i mål. Försvarsmakten och de fackliga organisationerna tar nu ansvar för att det ska vara möjligt. I de lokala förhandlingarna som fortsätter är min förväntan att vi under hösten ska kunna nå de lösningar som behövs för att öka den militära förmågan i rådande omvärldsläge, säger ÖB Micael Bydén.

Parterna har nu enats om ett intensifierat förhandlingsarbete

under hösten som syftar till att konstruktivt komma i mål med innehållet i de två avtalen. Avsikten är att dessa förhandlingar ska kunna avslutas innan årets slut. Båda parter har förbundit sig att inte ensidigt säga upp något av de två avtalen innan 28 februari 2017. Ett första förhandlingstillfälle sker den sjätte oktober.

Fotnot 1: Denna text är en parts-gemensam del i överenskommelsen mellan Officersförbundet och Försvarsmakten, och publicerades samtidigt av myndigheten och förbundet den 30 september, klockan 09:00. (Tempus i ingressen har modifierats av Officerstidningen.)

Fotnot 2: Denna tidning sändes till tryck 0900 onsdagen den femte oktober. Då var avtalsrörelsen på statlig nivå ännu inte klar.

Frågor och svar om överenskommelsen om ÖVA och rörlighetsavtalet

Försvarsmakten har tagit tillbaks uppsägningen av rörlighetsavtalet och ÖVA i enlighet med texten ovan. Förbundet och myndigheten är överens om hur det fortsatta förhandlingsarbetet ska bedrivas. Vad betyder denna överenskommelse? Läs mer här!

Vad betyder detta för de två avtalen?

De är åter giltiga utan slutdatum.

Vad innebär att förhandlingar ska ske under hösten?

Officersförbundet och Försvarsmakten har kommit överens om att försöka hitta en lösning innan året är slut. Ingen part får ensidigt säga upp något av avtalen förrän tidigast 28 februari 2017.

Har Försvarsmakten tagit tillbaka sin siffra om besparingar på 100 miljoner?

Officersförbundet har inte fått officiellt besked, men förbundet uppfattar att Försvarsmakten har tagit intryck av kritiken från Officers-

förbundet och förbundets medlemmar, vilka även är myndighetens anställda.

Vad händer om ni inte blir överens?

Det vet vi inte, men:

- Vi utgår från att Försvarsmakten nu verkligen vill förhandla som lika part med Officersförbundet.
- Vi inleder förhandlingarna utifrån förbundets grundinställning att i förhandlingar gäller det att hitta win-win-lösningar där både myndigheten och personalen tjänar på nya avtal.
- Vidare utgår vi från principen att värdet på avtalen inte ska

minkas, vilket allmänt är god sed på arbetsmarknaden.

Jag har tillfrågats om att tjänstgöra på annan ort och pendla med start nästa år, vad innebär det om Försvarsmakten väljer att säga upp avtalet igen.

Dina villkor och ersättningar är giltiga under förutsättning att det finns ett underliggande kollektivavtal som stödjer dem. Det är möjligt för Försvarsmakten (eller Officersförbundet) att säga upp de två avtalen från och med den 28 februari 2017. Officersförbundet vet inte vilka ingångsvärden Försvarsmakten bär med sig 6 oktober.

Om du ställs inför en möjlig pendling eller annan förrättning, var tydlig mot din chef med hur du ser på villkorens betydelse! Be chefen rapportera personalens inställning uppåt så att myndigheten får ett korrekt beslutsunderlag i sina förhandlingar med Officersförbundet!

Varför har Officersförbundet valt att göra detta?

Officersförbundet upplever att Försvarsmakten insett vilka problem det skapar att säga upp avtal – både avseende personalens moral samt även de rent förhandlingsstekniska problemen. Officersförbundet uppfattar att de båda faktorerna påverkat Försvarsmaktens vilja att förhandla.

Vidare: Nu finns avtalet kvar vilket kommer att ge medlemmar exempelvis på tjänsteresa, förrättning eller till sjöss ersättningar de annars inte hade fått, vilket är en mycket viktig parameter.

Har förbundet lovat att gå med på sänkningar av några ersättningar som en del i denna överenskommelse?

Nej!

Officersförbundets yrkanden i avtalsförhandlingarna

Försvarmakten har under hösten beskrivit sin bild av förhandlingsläget via hemsida och personalmöten. Ett antal saker som Officersförbundet påstås har sagt och gjort uppfattar förbundet beskriver verkligheten felaktigt.

Därför presenterar förbundets nedan sina yrkanden i översiktlig form.

Vårt senaste förslag på lösningar framförde vi till Försvarmakten den 16 juni. Försvarmakten har inte svarat på våra förslag. Innebörden i förbundets senaste yrkanden är att:

- Vi är villiga att avtala om att arbetstidslagen och de aktuella centrala avtalen inte ska gälla för Försvarmakten. Istället vill vi tillsammans med Försvarmakten göra verksamhetsanpassade avtal.
- Vi har föreslagit avtal som använder alla de möjligheter till avvikelser som EG-direktivet ger för att möjliggöra FM verksamhet. EG-direktivet går inte att avtala bort. Av EG-direktivet följer att kompensationsledighet måste ges när man väljer att avtala om avvikelser.
- Vi har föreslagit ett så kallat "undantagsdygn" som ersätter både insatsdygn och övningsdygn och ger FM handlingsfrihet att när som helst för vilken verksamhet som helst planera eller med kort varsel beordra arbete utan krav på dygnsvila och utan krav på att ange när under dygnet arbete ska utföras.
- Vi har föreslagit att man kan slå ihop veckovila för att kunna bedriva verksamhet längre än elva dygn i en följd utan någon bortre begränsning.

- Vi har föreslagit en lägre ersättning för ihopslagen veckovila när man bedriver verksamhet under lång tid.
- Vi har erbjudit oss att hitta lösningar vid KFÖ.
- Vi har föreslagit att det vid uppkommen verksamhet automatiskt blir uppkommet undantagsdygn om verksamheten kräver mer än 6 timmars övertid. Enkelt för chefen att planera, börja på övertid och blir man inte klar är det bara att arbeta vidare.
- Vi har föreslagit att FM kan få större möjligheter att ensidigt bestämma vilket boende som kan anvisas. Vi har lämnat öppet för diskussion om hur lägre standard ska kompenseras ekonomiskt.
- Vi har föreslagit att cheferna och officersföreningarna vid de sjögående förbanden får ta fram förslag hur ÖVA kan förändras för att stödja den verksamheten.

- Vi har föreslagit en fortsatt diskussion om förändrade regler vid flerdygnsförrättning och endagsförrättning.
- Vi har föreslagit att FM kan få ersätta del av kompensationsledigheten genom att ge pengar istället.
- Vi har föreslagit att den FM utser att arbetsleda också har mandat att planera arbetstiden.
- Vi har föreslagit en marginellt högre ersättning för "undantagsdygn" än vad som gäller för övningsdygn idag. Det har trots allt gått nästan fyra år sedan den ersättningsnivån avtalades.

Officersförbundet har inte

- Vi har inte sagt nej till principen om att omfördela ekonomiska

Foto: Kim Svensson - FM

Officersförbundet har gett flera konstruktiva förslag till lösning i de pågående förhandlingarna om nya arbetstids- och rörlighetsavtal.

FAKTA: Sammanfattning av Officersförbundets syn på insats-/övningsdygn

Officersförbundet har föreslagit en marginellt högre ersättning för "undantagsdygn" än vad som gäller för övningsdygn idag. Det har trots allt gått nästan fyra år sedan den ersättningsnivån avtalades. "Undantagsdygn" skulle ersätta både insatsdygn och övningsdygn. Förbundet har föreslagit att det vid uppkommen verksamhet automatiskt blir uppkommet undantagsdygn om verksamheten kräver mer än 6 timmars övertid, dvs först betalas sex timmars övertid. Därefter, om verksamheten fortfarande pågår, skulle det bli ett "undantagsdygn," enligt ovan. Vid större KFÖ:er är förbundet öppet för en specialkonstruktion som förenklar större sammanhängande övningar. Förbundet anser i efterhand att undantagsdygn är ett dåligt namn och letar alternativ. Försvarmakten har lovat förbundet svar på ovanstående yrkanden, men ännu inte återkommit.

värden. Vi anser dock att bäst operativ effekt uppnås om de fortsatt används för anställningsvillkor.

- Vi har inte lagt några förslag som hindrar att FM planerar ut kompensationsledigheten när den passar verksamheten bäst.

- Vi har inte föreslagit några regler som hindrar FM att besluta om insatser eller andra verksamheter.
- Vi har inte stängt möjligheten för fortsatta diskussioner om FM möjlighet att göra undantag från EG-direktivet vid sådan verksamhet som EU-domstolen i domar har menat är tillåtet.

Bakgrund till pågående förhandlingar m

Omförhandlingarna av arbetsavtalet startade i princip direkt efter att det nya avtalet om arbetstid skrevs under 2012-10-08 och främst med anledning av att Försvarsmakten omgående började tillämpa insatsarbetstid på ett sätt som parterna inte varit överens om under förhandlingarna som föranledde ett påskrivet avtal.

Officersförbundet väckte ett antal tvister på temat insatsarbetstid och i dessa förhandlingar nåddes en överenskommelse att lägga dessa vilande intill frågan lösts i arbetstidsförhandlingar.

FEBRUARI 2014 beslutade Försvarsmakten även att ändra tolkningen och tillämpningen av Avtal om övningsverksamhet mm inom Försvarsmakten (ÖVA) för de sjögående enheterna. Det föranledde återigen att Officersförbundet väckte ett antal tvister som även dessa lades vilande i väntan på en lösning inom ramen för avtalsöversynen som pågick. Under tiden förändrar även Försvarsmakten tillämpningen av ÖVA under förrättningen som föranleder tvister på vissa förband kopplat till ÖVA på fritid, boendestandard, traktamente och förrättningsställägg.

Våren 2014 – Riksdagsbeslut 5
Under våren 2014 aviserade Försvarsmakten att som ett led i besparingarna med anledning av RB 5, säga upp avtal för att ta bort tjänstgöringstillägget (reglerat i ÖVA), förrättningsstillägget och logitillägget (som är reglerade i Rörlighetsavtalet). Genom denna åtgärd räknar Försvarsmakten med att man årligen sparar knappt 100

Foto: Shutterstock

Förhandlingarna om nytt arbetsavtal har hållit på länge. Här försöker förbundet redogöra för alla bollar som gått över nät i förhandlingarna.

miljoner. Konsekvensen av ett sådant agerande skulle bli att våra medlemmar skulle få sämre ersättning för att genomföra samma arbete.

Detta föranledde under juni 2014, att Förbundsordförande tillsammans med förbundsdirektören och övriga ATO FM (Arbetsstagarorganisationerna i Försvarsmakten) uppvaktade dåvarande ÖB och GD med budskapet att vi aldrig kan acceptera ett sådant agerande då vi inte accepterar sämre ersättning till våra medlemmar som ändå ska göra samma arbete som tidigare.

Vidare skulle det få konsekvensen att avtalssystemet i Försvarsmakten, som hittills byggt på att finna vinna-vinna-lösningar, raderas då Försvarsmakten närhelst man anser att kostnaden för ett visst tillägg blivit för högt istället för att ta upp förhandlingar om omfördelning av värden skulle kunna välja att säga upp avtal så att pengarna går tillbaka till arbetsgivaren.

I en sådan framtid kan ATO endast gå in i förhandlingar om lön då det är det enda villkor som arbetsgivaren inte ensidigt kan sänka.

Vad borde då Försvarsmakten göra istället? Officersförbundets budskap till Försvarsmakten då var att besparingar kan göras genom att:

- Förbättra tillämpningen av verksamhetsplanering och avtalen. Där finns kanske till och med större besparingar att hämta än de 100 miljoner Försvarsmakten anser sig i behov av.
- Ta upp förhandlingar om hur det ekonomiska värdet kommer till bättre nytta för verksamheten. Detta antingen genom att värdet omfördelas till andra tillägg, nya tillägg skapas eller värdet överförs till lön för de medlemmar som utför berörd verksamhet. På det sättet kan vi fortsatt finna vinna-vinna-lösningar för såväl FM som våra medlemmar.

- Förenklad administration måste tillräknas ett värde.

December 2015 – Gemensamt fackligt yrkande om flexibla undantagsdygn

Under hösten 2014 visade det sig att uppvaktningen haft viss önskad effekt då Försvarsmakten nu valde att inte säga upp några avtal utan fortsätta förhandla. Försvarsmakten genomförde även en förnyad förankringsrunda där 10 stycken utvalda förbandschefer fick ingå i en beredningsgrupp.

Våren 2015 fortsatte dialogen utan konkreta förslag till ändringar från Försvarsmakten. Augusti 2015 lämnade Försvarsmakten ett bud med innehåll som fortfarande enbart innehöll försämringar/sänkningar förutom gällande insatsarbetstid som erbjöd viss höjning avseende tid och ersättning. Detta bud var helt i linje med tidigare aviserade besparingar om 100 miljoner.

CLP
SYSTEM AB

ed Försvarmakten

SEPTEMBER 2015, lämnade samtliga ATO i FM gemensam skriftlig reaktion på detta där vi återigen deklarerade att vi inte kan gå med på att avtalets värde ovillkorligt dräneras. Samtliga ATO föreslog även att ett uppdrag skulle ställas till Partsammansatta gruppen SjöArb för att på ett verksamhetsanpassat sätt omhänderta och formulera ett nytt sätt att hantera rörlighets- och kostnadsersättningar för sjögående.

DECEMBER 2015 lämnade samtliga ATO i FM ett gemensamt yrkande till Försvarmakten innehållande förslag på ett flexibelt undantagsdygn (dagens ÖD och ID ihopbakat), återigen uppdrag till partsammansatta gruppen SjöArb samt andra förslag till att omfördela värden (administrativa förenklingar, ”trappan”, ledighet, tjänsteresor mm).

Våren 2016 – FM står still

Våren 2016, Försvarmakten har valt att fortsatt förhålla sig till det bud de lämnade 2015-08-21. Diskussionerna rör sig ingenting utan utgår fortfarande från att 100 miljoner skall sparas. Officersförbundet uppfattade att vi kunde bli överens om ett gemensamt flexibelt dygn för att hantera verksamhet, AG möjlighet att vid vissa tillfällen anvisa boende till en högre ersättning än dagens logitillägg, övergång mellan planerad arbetstid till ”undantag” genom timkonstruktion med ersättning motsvarande övertid, KFÖ-specifikt avtal ställde vi oss positiva till att fortsatt diskutera.

MAJ 2016, Försvarmakten överlämnar bud som de till stora delar ansåg vara ett slutbud. Besparingar på 100 miljoner var fortsatt med.

Officersförbundets reflektion: Detta innebär att arbetsgivaren

kraftfullt har markerat att det är stora besparingar som totalt ska till. Det är bara eventuella besparingar inom ramen för arbetstidsavtalet som kan komma ”undantagsverksamheten” till del.

Andra besparingar som vi tidigare påtalats till exempel genom förenklad administration, bättre tillämpning av dagens avtal samt nu senast även utbildningstiden GMU Ny, uppfattade vi att Försvarmakten inte vill ta med i beräkningarna.

Enbart GMU NY omfattar cirka 3–4000 rekryter/år som istället för anställd kommer gå på rekrytformåner. Således besparing både avseende lönekostnad, traktamente, antal ÖD, semester med mera.

JUNI 2016, Samtliga ATO i FM lämnade 16 juni in ett nytt yrkande som reaktion på FM:s senaste bud.

AUGUSTI 2016, ATO i FM var lovade reaktion vid mötet 25 augusti. FM ställer dock in det mötet och lovar reaktion 8 september.

SEPTEMBER 2016, 8 september. ATO FM erhåller både positiva och en negativ kommentar kring yrkandet men får beskedet att beredning fortfarande pågår.

23 september hade förbundet lovat en skriftlig reaktion på yrkandet efter att vi påtalat att vårt tålamod börjar tryta och FM inte framstår som intresserade av att verkligen driva processen framåt. I samband med mötet erhöles istället uppsägning av två av avtalen som legat under förhandling: ÖVA och rörlighetsavtalet. FM ATO är nu, trots uppsägning, lovade en skriftlig reaktion på helheten inom en obestämd framtid.

VAPENTILLBEHÖR

FORDONSTEKNIK

KRIMINALTEKNIK

At your service!

CLP System AB
Ritarslingan 5,
S-187 66 Täby

Telefon: 08 - 732 44 05
E-mail: info@clp.se
Internet: www.clp.se

Tankar kring insatsavtalet och dess tillämpning, ur en soldats perspektiv

Mitt kompanis uppgift i fred så som i krig är att lokalisera, indikera samt neutralisera säkerhetshotande verksamhet. Detta löser vi genom olika former av patrullering, samt spaning, rörlig och fast, till hjälp har vi olika sensorer. Kompaniet och plutonerna uppträder ofta autonomt över stora avstånd.

En nationell insats för oss soldater innebär till stor del att vi arbetar dygnet runt, det är inte ovanligt att vissa individer snittar 18-19 arbetstimmar per dygn för att uppgiften skall kunna lösas på ett tillfredställande vis. Vidare är det inte ovanligt att vi sover i fält eller under fältlika förhållanden alternativt att vi har sådana boenden där inte ens logementstandard uppfylls. Har man tur får man äta varm mat vid bord, detta skall ju dock förmånsbeskattas och när detta görs "äts" hälften av förrättningsstillägget upp av beskattningen.

När vi får order om att vi ska iväg på en ny insats ser våra chefer oftast till att vi får den tiden vi behöver för att packa, lasta och göra oss i ordning för att lösa uppgift. Men vilken uppgift vi ska lösa eller vart vi ska får vi reda på oftast en eller kanske två dagar innan. Detta medför att vi inte kan vara effektiva i uppgiftens lösande, vi kan inte föröva och vi lastar precis allt för att vi inte vet

vad uppgiften kommer bestå utav. Väl framme i insatsområdet är det oftast så knappt om tid att jag som gruppchef inte kan planera för min och min grupps lösande av vår uppgift. Viktiga saker faller mellan stolarna. Skulle något mot förmodan ske kanske jag inte haft tid eller den mentala spänsten att exempelvis informera övriga gruppen om vart närmaste sjukhus, veterinär eller liknande finns. Allt detta hade lätt kunnat elimineras genom att ge mina chefer den riktiga ordern för vad som ska genomföras i tid så att de i sin tur kan ge mig tid att insatsplanera. Men allt detta hålls på in i det sista så att man kan "motivera" att nyttja insatsavtalet, trots att man vet flera månader i förväg att en insats kommer att genomföras. Nästan alltid är perioden för en insats planerad långt i förväg, det enda som kvarstår är den faktiska uppgiften som då släpps så sent som två dagar innan.

I och med att vi inte "tjänar" in någon ledighet när vi arbetar under insatsavtalet leder det till att arbetsbelastningen kan bli väldigt hög. Det kan vara så som har skett nu senast att grupper och individer varit borta i tolv dygn på övning för att därefter vara lediga i två dagar och sen vara borta i ytterligare tio dygn på insats under insatsavtal, när detta görs bortses veckovilan för soldater vil-

ket kan leda till olyckor för att individen är trött och inte är tillräckligt utvilad. Arbetsmiljön blir lidande på grund av att avtal inte följs som det är tänkt! Detta sker utan kompensation i form av utbetalning av utebliven veckovila så som hade varit fallet om det hade varit tolv + tio dygns övning istället för att de sista dyggen läggs under insatsarbetstid.

Min uppfattning är att Försvarens inriktning är att man ska kunna ha ett drägligt liv utanför arbetet, men när individer är borta upp emot tre månader om året och går på insatsavtal blir det svårt att vårda relationer utanför arbetet. När känslan infinner sig att man inte heller får skäligt betalt, eller blir kompenserad i form av ledighet för den tiden man lägger ner i sitt arbete nedgår motivationen markant. Jag är oerhört stolt över att få vara en svensk soldat men jag kan helt ärligt inte rekommendera försvarens arbetsgivare till någon jag känner. Jag har i snart sex års tid känt en stor glädje att varje dag gå till arbetet, men under detta år så har verkligheten kommit ikapp mig. Detta till följd av missbrukandet av insatsavtalet. När en stor del av mina kollegor börjar fundera på att sluta till följd av insatsavtalet så försvinner glädjen i att gå till arbetet.

Jag som gruppchef börjar få svårt att motivera för mina soldater varför de ska genomföra en patrullering klockan 02.00 på natten i råterräng för 30 kronor i timmen. Detta är fallet för oss på helgerna då vi ofta är "nollade" i arbetstiden. Dessa 30 kronor ska jag och mina soldater dessutom skatta på. För mig är det 30 kronor men min lön får i dess sammanhang ses som bra, jag har kollegor som

tjänar 3-4000 mindre än vad jag har i grundlön. Att dessa individer står ut är för mig obegripligt men ur min synvinkel hedervärt, de är precis som jag kvar för att de känner att de gör något viktigt och för att de älskar sitt arbete. Detta är känslor som försvarens spelar på i sitt nyttjande av insatsavtalet. Detta leder till att förtroendet för organisationen minskar och i takt med det kommer även den enskilda soldaten tvivla på att denne vill vara en del av försvarens. Ingen arbetar i försvarens för att bli rik, men vi vill ha skälig kompensation för det arbete vi lägger ner! Det blir extra märkbart när vi arbetar skarpt och skyddar en viss verksamhet, jobbar på insatsavtal, när våra kollegor i busken bredvid går på övningsdygn.

Att vi inte får vad vi anser vara skäligt betalt för det arbete vi utför är en del, den största delen i insatsverksamheten för min del är att så mycket annat blir lidande, i år 2016, har jag över 60 stycken insatsdygn till dags dato 2016-09-12. Under samma period har jag haft tolv övningsdygn varav tio av de dyggen gick åt till högvakt. Det lämnar två dygn då jag de facto har bedrivit huvudtjänst. Att "Försvarens möter varje hot och klarar varje utmaning" kan jag ärligt säga att jag själv som gruppchef inte kan leva upp till mycket längre, fortsätter det på samma vis kommer jag själv vara lika ringrostig i min huvudtjänst som någon som gjorde värnplikten för tio år sedan och vad är då vitsen med ett yrkesförsvaret?

John Karlsson
GrpC, GSS/K

Grattis – Du är en av de som överlevde

Till alla som överlevde 70-, 80- och 90-talet i Försvarsmakten.

Först överlevde vi utbildning genomförd av (NBO) befäl som inte kunde stava till statskunskap, var helt ointresserade av akademiska poäng och som ännu inte kände till uttrycket värdegrund.

Vi fick skjuta, spränga, bada och en hel massa annat under våra befäls vakande ögon, trots att de saknade alla typer av certifiering.

Vi övade dygnet runt, i dager och mörker, på militär- och civilmark. Under övningar var vi övade alltid i majoritet medan Förbandsinstruktörerna var ett fåtal. Allt detta skede utan att vi behövde spärra av övningsområden, inga FPC, MPC eller FCC som resulterade i övningsorder och riskanalyser på flera centimetrar som alla bör läsa innan övning.

Under övningar levde vi på utgångna helkonserver, korv vita bönor, kyckling vita bönor från föråden. Låt oss inte förglömma leverpastejen med mariekex. Maten värmdes på avgasröret/gasturbinens utsläpp och äts i snuskburken eller grupputspisning direkt från "Elefantkondomen". Ingen dog av det.

Vi placerades i stora logement som saknade certifierad ventilation, kaffekokare, mikrovägsgagnar och kyl/frys lyste med sin frånvaro. Våra sänglampor lyste trots att elsäkerhetskontroller inte var beordrade ännu, å andra sidan fanns det inga brandfilter eller plutonsapotek heller.

Alla hjälptes åt att städa alla utrymmen, inklusive fönsterputsning, den städmateriel som fanns i skåpet nyttjades med glädje och det utan att det fanns pärmar med kemikalieförteckningar. På fredagen fixades runt kasern så kaserngården såg vårdad ut. När det blev

Befälen såg det som helt naturligt att kontrollera, rätta till och vid behov utöva ledarskap.

dags för kamuflagemålning av fordon fick vi först tvätta med diverse okända medel för att därefter måla med färger med hög blyhalt. Allt detta utan att vi blev sämre soldater

Varje torsdagskväll och fredag förmiddag vårdades all materiel vilket medförde att doften av vapenfett, MP-fett och rengöringsmedel var tydlig vid permissionsuppställningen.

Årligen april/maj var det stor övningar där samtliga arméförband deltog på samma plats. Brigad anfall, tre pansarbataljoner med mera, på Revingehed med reducerad Pansarvärnsbataljon som b-styrka. Augusti/september var det KFÖ pansarbataljon och ett antal lokalskyttebataljoner samtidigt som Grundutbildningen var i full gång. Allt fördelades, officerare, lokaler, mtrl och övningsterräng utan att vi drabbades av stress och utbrändhet.

Befälsutbildningen prioriterade trupputbildning, truppföring och därtill hörande ledarskap. Ledord var Visa, Instruera, Öva, Öva, Öva, Pröva.

Befälen såg det som helt naturligt att kontrollera, rätta till och vid behov utöva ledarskap. Kontroll var ett sätt att visa att man brydde sig.

Visst hände det att man övade där man inte fick, att någon föll från fordon och bröt armar, slog ut tändare med vapnet. Inte blev någon stämd eller anmäld för det. Man fick det som var värre, en riktig utskällning och kamratliga gliringar på massen.

Alla fick inte möjligheten att bli placerade i kompaniledningar eller bataljonsledningar. De som inte blev uttagna stannade kvar och fick lära sig att handskas med besvikelsen – Otroligt eller hur!?

Vi hade inte 150-tvkanaler, sociala medier, datorer, internet, mobiltelefoner. Vi hade personliga kontakter på mässar, matsalar, fester i arbetslag. Vi hade inte all information men hade så stort förtroende för chefer och medarbetare att vi var lugna ändå. Alla fick inte vara med på alla möte. Men de med rätt kompetens fanns alltid med och övriga följde deras beslut utan en massa gnäll. Styrningarna

delgavs ofta som korta handskrivna ordrar med syfte att få bra verksamhet. Det var ingen karriärshandling med syfte att visa hur mycket jag kan producera.

Vi hade inget PRIO system som styrde vad vi fick och kunde åstadkomma i organisations- och bemanningsarbete. Vi hade regementschefer som själva hade ansvaret att organisera regementet efter dess verksamhet och behov.

Vi hade lyckan att leva under devisen En uppgift – en chef. Regementschefen var chef och styrde över allt på regementet, han hade pengapåsen, byggnaderna, mtrl, övningsterrängen och personalen. Detta möjliggjorde prioriteringar som gav rätt kvalitet och en kostnadseffektiv produktion.

Vi hade frihet, misslyckanden, framgång och ansvar och vi har lärt oss att ta allt detta!

Om du är en av dem: GRATTIS!!

TOMAS KRYHL
Överstelöjtnant
Chef för Utbstöde

YOU ARE PROTECTED

Färist Mobile™ skyddar dig mot angrepp och avlyssning. Det är en krypterad smartphone baserad på svensk säkerhetsteknologi som är godkänd på nivån Restricted. Tala och messa krypterat, surfa nätet säkert, använd vitlistade androidappar. Anslut till interna resurser, lagra data krypterat. Och du kan fjärradera den. Säkert.

Besök www.tutus.se
Eller ring oss på 08-551 102 30

POSTTIDNING B

Avs: Officersförbundet,
Box 5338, 102 47 STOCKHOLM

LAW ENFORCEMENT & MILITARY

SAFE4U
SECURITY OF SWEDEN

DISTINGUISHED BY INNOVATION